

**Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Π.Μ.Σ. Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών**

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΡΑΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ CARTER ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ TRUMP**

της Μαρίας Καραγεώργου

A.M. : 17929

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Εκάβη Αθανασοπούλου

**ΑΘΗΝΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018**

Δήλωση περί μη λογοκλοπής

Εγώ η Μαρία Καραγεώργου δηλώνω υπεύθυνα πως είμαι η συγγραφέας της διπλωματικής εργασίας με τίτλο : " Ο ρόλος των ιδεών στη διαμόρφωση της πολιτικής των ΗΠΑ προς το Ιράν από την Προεδρία Carter μέχρι και την Προεδρία Trump" . Δηλώνω επίσης πως δεν υπήρξε αντιγραφή ή ανάθεση σε τρίτον και οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη συμπαράσταση της όλα αυτά τα χρόνια που προσπαθώ να εξελιχθώ μέσα από τη γνώση.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της Διπλωματικής μου εργασίας, Επίκουρη Καθηγήτρια του τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης κυρία Εκάβη Αθανασοπούλου, για τις κατευθυντήριες που μου έδωσε βοηθώντας με να αναζητήσω το σωστό μονοπάτι. Επίσης θα ήθελα να την ευχαριστήσω για τη βοήθεια που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μέχρι το 1979 οι σχέσεις της Αμερικής με το Ιράν ήταν καλές κι αυτό διότι βρισκόταν στην εξουσία ο φίλο-δυτικός μονάρχης Mohammad Reza Pahlavi που εξυπηρετούσε τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή του Περσικού Κόλπου. Όταν το 1979 έλαβε χώρα η ιρανική επανάσταση και ο Pahlavi αντικαταστάθηκε από ένα θεοκρατικό καθεστώς υπό την ηγεσία του Ayatollah Khomeini οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έγιναν εχθρικές. Το Ιράν κατηγορούσε την Αμερική για ιμπεριαλιστική συμπεριφορά χρησιμοποιώντας εκφράσεις όπως "Μεγάλος Σατανάς" και η Αμερική στοχοποίησε το Ιράν ως κράτος που υποστήριζε την τρομοκρατία. Έκτοτε η αναφορά στο Ιράν γινόταν με χαρακτηρισμούς όπως "κράτος υποστηρικτής της τρομοκρατίας", "κράτος ταραχοποιός", κράτος που ανήκει στον "άξονα του κακού" κ.τ.λ.. Αναπτύχθηκε ένα αφήγημα για το Ιράν που το ακολουθεί μέχρι σήμερα. Η παρούσα εργασία εστιάζει στο ρόλο που έπαιζαν οι ιδέες των Αμερικανών ιθυνόντων στη διαμόρφωση πολιτικής απέναντι στο Ιράν και ποιο πλαίσιο ιδεών κατασκευάστηκε για να στηρίζει αυτήν την πολιτική.

Λέξεις κλειδιά: ιδέες, πολιτική, πολιτικό ισλάμ, κράτος ταραχοποιός, άξονας του κακού, κράτος υποστηρικτής της τρομοκρατίας.

ABSTRACT

Until 1979 American- Iran relations were friendly mostly because the authority was at the hands of Mohammad Reza Pahlavi, a pro-western monarch who served american interests in the Persian Gulf. After the iranian revolution of 1979, Pahlavi was replaced by a theocratic regime under the leadership of Ayatollah Khomeini and as a result relations between the two countries became hostile. Iran accused the United States of imperialistic behaviour by using expressions as "The Great Satan" and the United States targeted Iran as a state that supported terrorism. Since then, Iran was characterized as "state sponsor of terrorism", as a "rogue state" or a part of the "axis of evil" creating a narrative which follows the country until today. This dissertation focuses on how the ideas of American policy makers affected their policy towards Iran and which frame of ideas was constructed to support this policy.

Key words : ideas, policy, political islam, rogue state, axis of evil, state sponsor of terrorism.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
<i>1. Βιβλιογραφική επισκόπηση</i>	3
<i>2. Η επίδραση των ιδεών στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ</i>	6
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
ΟΙ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΕΣ ΙΔΕΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΙΡΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΡΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	
<i>1. Το ιδεολογικό περίβλημα της στάσης της κυβέρνησης Κάρτερ απέναντι στην ιρανική επανάσταση και στην αλλαγή καθεστώτος</i>	11
<i>2. Η ταπεινωτική κρίση της αμερικανικής ομηρίας και το νέο αφήγημα για το Ιράν</i>	14
<i>3. Αποτίμηση του νέου αφηγήματος</i>	17
<i>4. Η ιδεολογική αντίληψη της κυβέρνησης Ρήγκαν για το Ιράν και η υπόθεση Ιράν-Κόντρα</i>	18
<i>5. Η μετάβαση στη νέα μεταψυχροπολεμική εποχή</i>	20
ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΙΡΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ	
<i>1. Το Ιράν ως κράτος ταραχοποιός (Rogue State)</i>	22
<i>2. Το Ιράν ως τμήμα του άξονα του κακού (Axis of Evil)</i>	24
<i>3. Η περίοδος Ομπάμα : ένα νέο αφήγημα;</i>	26
<i>4. Η περίοδος Τράμπ : επιστροφή στην ανάδειξη του αφηγήματος</i>	29
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	31

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έντονο ενδιαφέρον της Αμερικής για το Ιράν ξεκίνησε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στις αρχές του Ψυχρού Πολέμου, όταν διαμορφωνόταν ο χάρτης με τη σφαίρα επιρροής και τους δορυφόρους που θα αντιστοιχούσαν σε κάθε μία από τις υπερδυνάμεις. Η ανάγκη για κυριαρχία στην περιοχή λόγω της σοβιετικής απειλής και η ζωτική ανάγκη για πρόσβαση στα πετρελαϊκά κοιτάσματα οδήγησε την τότε αμερικανική ηγεσία να παρέμβει στην εσωτερική πολιτική της χώρας. Το 1953 με "στημένο" στρατιωτικό πραξικόπημα καθαιρέθηκε ο Πρωθυπουργός Mohammad Mosaddeq που δεν εξυπηρετούσε τα αμερικανικά συμφέροντα απελευθερώνοντας τον Σάχη Mohammad Reza Pahlavi, που ήταν φίλο-δυτικός και κυρίως φίλο-Αμερικανός, από εσωτερικά εμπόδια.

Όσο βρισκόταν στην εξουσία ο Σάχης και εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της Αμερικής οι σχέσεις με το Ιράν ήταν καλές. Η ανατροπή στη σχέση μεταξύ των δύο χωρών επήλθε με την εγκαθίδρυση του κληρικού καθεστώτος, υπό την ηγεσία του Ayatollah Khomeini, που ήταν το αποτέλεσμα της ιρανικής επανάστασης του 1979. Η εμφάνιση του *πολιτικού ισλάμ* και η απειλή του Khomeini πως θα εξάπλωνε την επανάσταση σε όλη την περιοχή του Περσικού Κόλπου, ταρακούνησε την αμερικανική ηγεσία, η οποία πλέον είχε να αντιμετωπίσει τόσο την ισλαμική προπαγάνδα όσο και την αντί-αμερικανική και αντί-δυτική συμπεριφορά των κληρικών. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με την αμερικανική ομηρία στην Τεχεράνη και έκτοτε το Ιράν παραμένει ένας από τους χειρότερους εχθρούς της Αμερικής.

Από το 1979 και μετά, η Αμερική κατασκεύασε ένα *αφήγημα* για το Ιράν, το οποίο όπως θα δούμε παρακάτω εστιάζει σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και το ακολουθεί μέχρι σήμερα. Αυτό το αφήγημα καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την πολιτική των ΗΠΑ προς το Ιράν.

Αν δούμε την κατασκευή *αφηγήματος* από την πλευρά της κονστρουκτιβιστικής προσέγγισης, τότε μιλάμε για κατασκευή μιας πραγματικότητας, η οποία οδηγεί στη θέαση του κόσμου με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Στην περίπτωση του Ιράν, κατασκευάστηκε μία πραγματικότητα που ήταν αποτέλεσμα παραγωγής *ιδεών* και *πεποιθήσεων*.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να ανακαλύψει ποιο πλαίσιο ιδεών των Αμερικανών ιθυνόντων στήριξε την πολιτική των ΗΠΑ προς το Ιράν από το 1979 μέχρι σήμερα. Το αντικείμενο της μελέτης είναι σημαντικό διότι μας βοηθά να ανακαλύψουμε κατά πόσο οι ιδέες ή και ιδεοληψίες των Αμερικανών ιθυνόντων της εξωτερικής πολιτικής επέδρασαν στη διαμόρφωση των αποφάσεων για την άσκηση πολιτικής προς το Ιράν.

Η εργασία διακρίνεται σε τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με τη σημασία των ιδεών στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής καθώς και την επίδραση των ιδεών στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Αυτό το κεφάλαιο είναι σημαντικό διότι μας βοηθά να κατανοήσουμε μέσω της ακαδημαϊκής προσέγγισης, τη σημασία των αντιλήψεων και των πεποιθήσεων των ιθυνόντων της εξωτερικής πολιτικής στη λήψη μιας απόφασης. Επίσης βλέπουμε ποιες ιδέες επηρέασαν κατά καιρούς την εξωτερική πολιτική της Αμερικής με βάση τις αλλαγές στη διεθνή σκηνή.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ξεδιπλώνονται οι αντιλήψεις των Αμερικανών ιθυνόντων της εξωτερικής πολιτικής για το Ιράν για την περίοδο από το 1979, όπου έλαβε χώρα η ιρανική επανάσταση μέχρι και το τέλος του ψυχρού πολέμου. Η μελέτη επικεντρώνεται κυρίως στους Προέδρους και στο στενό τους περιβάλλον. Γίνεται αναφορά στο πως η ιρανική επανάσταση και η κρίση της αμερικανικής ομηρίας επέδρασαν στη διαμόρφωση πεποιθήσεων για το ιρανικό κράτος και επιπλέον καταγράφεται η δημιουργία του αφηγήματος για το Ιράν και το πως αυτό παρουσιαζόταν στο δημόσιο λόγο, επηρεάζοντας την πολιτική των ΗΠΑ απέναντι του.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά στην μεταψυχροπολεμική περίοδο. Η λήξη του ψυχρού πολέμου επέφερε αλλαγές στο διεθνές σκηνικό που επηρέασαν και το αφήγημα για το Ιράν ενώ οι επιθέσεις της 11/9 επέδρασαν ακόμα περισσότερο στα ήδη αρνητικά στερεότυπα που υπήρχαν για το Ιράν.

Τέλος καταγράφονται κάποια συμπεράσματα σχετικά με το αν οι αντιλήψεις των Αμερικανών ιθυνόντων της εξωτερικής πολιτικής επηρέασαν την πολιτική τους απέναντι στο Ιράν, πόσο ισχυρό ήταν τελικά το αφήγημα που κατασκευάστηκε και πως αυτό χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο για την εξυπηρέτηση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. Βιβλιογραφική επισκόπηση

Ακαδημαϊκοί όπως οι Block, Heilbroner & Milberg και παλαιότερα οι Almond & Verba, Webber & Wildavsky, συγκλίνουν στο ότι η θέαση του κόσμου με ένα δεδομένο τρόπο από τα άτομα που χαράσσουν πολιτική, περιορίζει το εύρος των πολιτικών επιλογών που λαμβάνονται υπόψη στο σχηματισμό μιας δημόσιας πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής πολιτικής. Η δεδομένη θέαση του κόσμου περιλαμβάνει νοητικά παραδείγματα, θεωρητικές αναλύσεις και περιγραφές που συγκεκριμενοποιούν τη σχέση μεταξύ αιτίας και αποτελέσματος καθώς και κανονιστικές ιδέες που αποτελούνται από δεδομένες υποθέσεις για αξίες, συμπεριφορές και ταυτότητες. Οι δεδομένες αξίες, κανόνες και ηθικές πεποιθήσεις των πολιτικών δρώντων τους οδηγούν να αποφασίζουν με βάση τι είναι ηθικώς και κοινωνικώς αρμόζον και όχι με βάση μία επακόλουθη λογική¹. Ο βαθμός στον οποίο επιδρούν οι ιδέες από τις οποίες διακατέχονται οι ιθύνοντες της εξωτερικής πολιτικής στη διαδικασία λήψης μιας απόφασης, μας βοηθά να κατανοήσουμε τη συμπεριφορά των κρατών στο διεθνές περιβάλλον, αν λάβουμε υπόψη ότι υφίσταται ένα σύστημα εισροών-εκροών, από και προς το εσωτερικό ενός κράτους το οποίο στηρίζεται στις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα άτομα που είναι αρμόδια για την χάραξη της εξωτερικής πολιτικής.

Ο Χρήστος Ροζάκης, έχει διατυπώσει πως η εξωτερική πολιτική ενός κράτους επηρεάζεται αναμφισβήτητα από το διεθνές περιβάλλον, δηλαδή τον χώρο από τον οποίο τα περισσότερα κράτη δέχονται επιρροές, αλλά και τον χώρο στον οποίο κατευθύνονται οι αποφάσεις ενός κράτους². Ωστόσο, σύμφωνα με τους Dougherty & Pfaltzgraff, αντικειμενικό διεθνές περιβάλλον δεν υφίσταται, διότι αυτό που οι διαμορφωτές αποφάσεων θεωρούν ως διεθνές περιβάλλον είναι στην πραγματικότητα η δική τους ανάγνωση της διεθνούς πολιτικής σύμφωνα με τις δικές τους αντιλήψεις, εμπειρίες, αξίες και γνώσεις. Συνεπώς, οι αντιλήψεις των διαμορφωτών αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρώς υπόψη όταν αναλύουμε τη διαδικασία λήψης μιας απόφασης που αφορά την εξωτερική πολιτική³.

1) Campbell J. (2002). *Ideas, Politics, And Public Policy*. Annual Review of Sociology, Department of Sociology, Dartmouth College, vol.28, σελ.21-24

2) Ροζάκης Χρήστος (1985). *Διεθνής πολιτική. Εισαγωγικά μαθήματα*, Τεύχος Α' στο Τσαρδανίδης Χαράλαμπος (2006) *Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική: Θεωρητικές Προσεγγίσεις για το Εσωτερικό και το Διεθνές Περιβάλλον*. Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.36

3) Dougherty J. & Pfaltzgraff P. (1992 β) *Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων*, Τόμος Β'. Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.209

Οι Snyder, Bruck και Sapin, προσθέτουν πως εκτός από το σύστημα αξιών και πεποιθήσεων των διαμορφωτών αποφάσεων, θα πρέπει να εξετάζονται παράλληλα οι *ιδεολογίες* τους, οι *έμμονες ιδέες* από τις οποίες ενδεχομένως διακατέχονται, αλλά και τα *στερεότυπα* και οι *προκαταλήψεις* που έχουν αποκτήσει⁴.

Στο πεδίο των *στερεοτύπων* και των *προκαταλήψεων* κινείται και ο Jervis, ο οποίος αναφέρει πως οι προϋπάρχουσες πεποιθήσεις ενός ατόμου, τον οδηγούν να αναμένει μία συγκεκριμένη συμπεριφορά από έναν άλλον δρώντα, η οποία συμπεριφορά θα μπορούσε να υπονομεύσει την πολιτική του ατόμου ή ακόμα και να έρθει σε σύγκρουση με την εικόνα του. Επιπλέον, μία εδραιωμένη άποψη για τον κόσμο γεννά προσδοκίες που συνεπάγονται επίπονο συμβιβασμό των σημαντικών αξιών. Ο Jervis συνεχίζει λέγοντας πως τα επιχειρήματα για την ορθολογικότητα ή μη των πεποιθήσεων των δρώντων, αναπαράγονται στο πλαίσιο της συζήτησης για τη δύναμη των ιδεών στην εξωτερική πολιτική. Κατά τον Jervis, οι ιδέες για το πως λειτουργεί ο κόσμος και πως δρουν τα άλλα άτομα, επηρεάζουν αδιαμφισβήτητα τη λήψη μιας πολιτικής απόφασης και αν κάποιος θέλει να εξηγήσει την εξωτερική πολιτική ενός κράτους, θα πρέπει να καταλάβει πρωτίστως τι συμβαίνει στο μυαλό των ιθυνόντων που λαμβάνουν την απόφαση. Όμως συμβαίνει συχνά, τα *στερεότυπα* που παράγονται από το σύστημα πεποιθήσεων ενός ατόμου οδηγούν σε λανθασμένες αντιλήψεις⁵.

Την ίδια άποψη έχει και ο Τσαρδανίδης, ο οποίος παρατηρεί πως αν οι αντιλήψεις που έχει ένας πολιτικός ηγέτης δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα της διεθνούς πολιτικής, τότε είναι πολύ πιθανό να υιοθετηθεί μία λανθασμένη απόφαση με δυσμενείς συνέπειες για την εξωτερική πολιτική της χώρας. Η λάθος εκτίμηση της διεθνούς κατάστασης, εξαιτίας λανθασμένων αντιλήψεων και εικόνων που έχει δημιουργήσει ένα άτομο οδηγεί σε επισφαλείς δράσεις στην εξωτερική πολιτική⁶.

Ο O' Reilly, στη μελέτη που έκανε για να εξετάσει κατά πόσο η δημιουργία του όρου *κράτος ταραχοποιός (rogue state)* από την αμερικανική ελίτ της εξωτερικής πολιτικής, επέδρασε στις αντιλήψεις και επηρέασε τις πολιτικές προτάσεις περιορίζοντας το εύρος των δράσεων των ιθυνόντων της εξωτερικής πολιτικής, κατέληξε στο ότι *αντιλήψεις* περί εχθρότητας και φιλικότητας θεωρούνται κρίσιμοι προσδιοριστικοί παράγοντες των σχέσεων μεταξύ των κρατών.

4) Snyder R., Bruck H., Sapin B.(2002)*Foreign Policy Decision-Making* στο Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, οπ.παρ.σελ.60

5) Jervis Robert(1976,2017).*Perception and Misperception in International Politics: New Edition*. Princeton University Press, σ.σ.26,29

6) Τσαρδανίδης Χαράλαμπος(2006)οπ.παρ.σελ.106

Περαιτέρω, το σύστημα πεποιθήσεων και οι εικόνες που επηρεάζουν τη νοητική διαδικασία του ατόμου, γίνονται παράλληλα ένας νοητικός χάρτης σύμφωνα με τον οποίο τα άτομα που χαράσσουν πολιτική, οικοδομούν γύρω τους ένα περιβάλλον που τους επιτρέπει να αντιπαρέχονται την πολυπλοκότητα και τη σύγχυση της πραγματικότητας του διεθνούς περιβάλλοντος. Έτσι, ενώ θεωρητικά η απλούστευση που παρέχεται από τις νοητικές εικόνες του ατόμου το οδηγούν σε αποφασιστική δράση, ο O' Reilly καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα με τον Jervis και τον Τσαρδανίδη, πως ουσιαστικά η εξάρτηση από αυτές τις εικόνες αυξάνουν το ρίσκο της παρερμηνείας της πραγματικότητας και καταλήγουν σε αναποτελεσματικές και καταστροφικές πολιτικές ⁷.

Οι Goldstein και Keohane παρουσιάζουν τη δική τους οπτική για το πως οι ιδέες επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική και αυτό συμβαίνει στις εξής περιπτώσεις: α)όταν οι ηθικές πεποιθήσεις που αντιπροσωπεύονται σε αυτές παρέχουν σχέδια δράσης τα οποία βελτιώνουν την ικανότητα του σκέπτεσθαι των δρώντων β)όταν επιδρούν στην επιλογή κάποιας στρατηγικής και στην έκβαση αυτής και γ)όταν ενσωματώνονται στους πολιτικούς θεσμούς⁸. Με τον όρο ηθικές πεποιθήσεις, οι συγγραφείς αναφέρονται σε κανονιστικές ιδέες που προσδιορίζουν τα κριτήρια με τα οποία διακρίνεται το σωστό από το λάθος και το δίκαιο από το άδικο, όπως π.χ. η αντίληψη ότι "η σκλαβιά είναι λάθος" ή η "άμβλωση είναι φόνος". Πολλές φορές οι ηθικές πεποιθήσεις κατευθύνουν την αντίληψη ενός ατόμου για τον κόσμο, αλλά και για την ηθική μιας πράξης ή μιας επιλογής⁹. Όσον αφορά στην επιλογή της στρατηγικής για την παραγωγή συγκεκριμένου αποτελέσματος, ακόμα και η πιο ορθολογική ανάλυση δέχεται πως αυτή γίνεται ενώ τα άτομα έχουν ανεπαρκή πληροφόρηση για ένα ζήτημα, επομένως οι ιδέες που έχουν τα άτομα αποτελούν σημαντικό οδηγό για την εξήγηση μιας πολιτικής απόφασης. Όταν επικρατεί αβεβαιότητα, τότε η εγκυρότητα μιας απόφασης στηρίζεται στη συναίνεση της ελίτ (πολιτικής, ακαδημαϊκής κ.τ.λ.). Αυτό βοηθά στον προσδιορισμό του καλύτερου μέσου που θα οδηγήσει στην επίτευξη των επιθυμητών στόχων των δρώντων. Όταν οι στρατηγικές ενσωματωθούν στους θεσμούς τότε σχηματίζονται οι λύσεις στο πρόβλημα. Τέλος, η επίδραση μιας σειράς ιδεών στην πολιτική μπορεί να επέρχεται μέσω της μεσολάβησης των θεσμών στους οποίους έχουν ενσωματωθεί. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, η επιρροή των ιδεών αντικατοπτρίζεται στα κίνητρα των δρώντων ενός οργανισμού και στα συμφέροντα που αυτοί εξυπηρετούν ¹⁰.

7) O'Reilly K.P(2007).Perceiving Rogue States: The Use of the "Rogue State" Concept by U.S. Foreign Policy Elites. International Studies Association, σ.σ.295,298

8)Goldstein J. & Keohane R.(1993). *Ideas and Foreign Policy:Beliefs, Institutions and Political Change*.Cornell University Press, σελ.3

9)στο ίδιο, σελ.9

10)στο ίδιο, σελ.13

Σε γενικές γραμμές όταν εμπλέκονται οι θεσμοί, η επίδραση των ιδεών μπορεί να επιμηκύνεται για δεκαετίες και να περνούν από γενιά σε γενιά ακόμα και όταν κανείς δεν πιστεύει πραγματικά σε αυτές. Παράδειγμα αποτελούν τα νομικά δόγματα τα οποία είναι κοινωνικά κατασκευασμένες ιδέες που περιορίζουν την χάραξη πολιτικής¹¹.

Οι κοινωνικά κατασκευασμένες ιδέες που ανήκουν στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής κατασκευής της πραγματικότητας, άρα είναι φύσει διϋποκειμενικές, παίζουν αδιαμφισβήτητα σημαντικό ρόλο στη χάραξη εξωτερικής πολιτικής, διότι μας επιτρέπουν να επαναπροσδιορίσουμε τις βασικές παραμέτρους της διεθνούς πολιτικής δεδομένου ότι αποτελούν μία συλλογική προσέγγιση της διεθνούς πραγματικότητας. Όπως παρατηρεί ο Ripley, η πραγματικότητα δεν είναι ούτε σταθερή ούτε προκαθορισμένη, αλλά κατασκευάζεται μέσα στο χρόνο και αποτελεί τη στοιχειώδη προσέγγιση του κόσμου. Η πραγματικότητα διαμορφώνεται μέσω των συλλογιστικών δομών οι οποίες παράγουν και αναπαράγουν συγκεκριμένα νοήματα, ιδέες και ταυτότητες που νομιμοποιούν ή άπο-νομιμοποιούν τις επιλογές της εξωτερικής πολιτικής. Πολλά από τα στοιχεία ανάλυσης της εξωτερικής πολιτικής όπως το κρατικό συμφέρον, η ισχύς, οι εχθροί και η παγκόσμια αναρχία δεν είναι αντικειμενικά και προϋπάρχοντα γεγονότα αλλά δημιουργούνται μέσω των συλλογικών δράσεων. Επομένως με βάση αυτή τη συλλογιστική, ένας διεθνής "εχθρός" δεν υπάρχει έτσι απλά στο διεθνές περιβάλλον αλλά αποτελεί κατασκεύασμα μέσα στο χρόνο. Στην κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας ενσωματώνονται και οι κατασκευασμένες ταυτότητες, οι οποίες τείνουν να δημιουργήσουν και να επηρεάσουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί η εξωτερική πολιτική¹².

2. Η επίδραση των ιδεών στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ

Στην περίπτωση της Αμερικής, κυρίαρχες ταυτότητες όπως "αμερικανικός εξαιρετισμός", "δημοκρατία" και "υποστηρικτής της ελευθερίας" δικαιολογούν και νομιμοποιούν την εξωτερική της πολιτική. Αν η Αμερική διέπεται από εξαιρετισμό, δημοκρατικότητα και αγάπη για την ελευθερία τότε μπορεί να παλέψει για το καλό και την απελευθέρωση των λαών του κόσμου. Τέτοιου είδους *πεποιθήσεις* έγιναν ιδιαίτερος αισθητές κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, που η Αμερική αποτελούσε τον "ηγεμόνα του ελεύθερου κόσμου"¹³.

Ο φόβος του κομμουνισμού και η αδιαμφισβήτητη απόρριψή του έπαιξε σημαντικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόταν τον κόσμο η Αμερική κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

11)στο ίδιο, σελ.20

12)Ripley Charles(2016). *Discourse in Foreign Policy* .Oxford University Press,σελ.3

13)στο ίδιο, σελ.4

Ο κομμουνισμός γινόταν αντιληπτός ως ένα δογματικό σύστημα πεποιθήσεων, απολυταρχικού, αντιδημοκρατικού και αντικαπιταλιστικού χαρακτήρα, που ήταν διαμετρικά αντίθετο προς τον αμερικανικό τρόπο ζωής και είχε ως σκοπό να προσηλυτίσει τον υπόλοιπο κόσμο στο όραμά του. Αυτά τα χαρακτηριστικά ενίσχυαν στα μάτια των Αμερικανών την πεποίθηση πως επρόκειτο για μια ισχυρή απειλή στην ελευθερία και την ευημερία του κόσμου η οποία θα έπρεπε να καταπολεμηθεί. Η δημιουργία μίας ανταγωνιστικής ιδεολογίας έγινε *εμμονή* για την αμερικανική εξωτερική πολιτική ¹⁴.

Χαρακτηριστική είναι η **θεωρία του Ντόμινο** που επικράτησε τη δεκαετία του '60 και υποστήριζε πως αν μία χώρα στρεφόταν στον κομμουνισμό, θα έδινε το έναυσμα και σε άλλες χώρες να το πράξουν, δημιουργώντας μία αλυσιδωτή αντίδραση που θα οδηγούσε μεγάλο τμήμα των λαών του κόσμου υπό την κυριαρχία των κομμουνιστικών κυβερνήσεων. Αυτό που υπαινισσόταν η θεωρία του Ντόμινο ήταν πως μόνο η αμερικανική αντίσταση θα μπορούσε να μετριάσει την κομμουνιστική επέλαση, ενώ παράλληλα αποτέλεσε μία ισχυρή εξήγηση για την ανάμιξη της Αμερικής στον πόλεμο του Βιετνάμ¹⁵. Ουσιαστικά, η θεωρία του Ντόμινο προσέφερε μία εξαιρετική νομιμοποίηση στους ιθύνοντες της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στο να λαμβάνουν αποφάσεις παρέμβασης σε τρίτες χώρες ως *υποστηρικτές της ελευθερίας και της δημοκρατίας*.

Ο ηγεμονικός ρόλος της Αμερικής στον "ελεύθερο κόσμο" κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, άλλαξε δραματικά τη συμπεριφορά της ελίτ της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής απέναντι στον τρίτο κόσμο που βίωνε ραγδαίες κοινωνικοπολιτικές αλλαγές. Ενώ στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα οι Αμερικανοί αξιωματούχοι υποστήριζαν την αυτοδιάθεση και την κατάργηση της αποικιοκρατίας, στο δεύτερο μισό του αιώνα άρχισαν να βλέπουν με καχυποψία τα λαϊκά κινήματα του τρίτου κόσμου¹⁶.

Έτσι από το 1950 και μετά, η αμερικανική πολιτική απέναντι στη Μέση Ανατολή πλαισιώθηκε από τις *ιδέες της για τους Άραβες*. Υπό την επιρροή ισχυρών φυλετικών και πολιτιστικών στερεοτύπων που παρουσίαζαν τον μουσουλμανικό κόσμο ως διεφθαρμένο και κατώτερο, οι διαμορφωτές αποφάσεων στην Αμερική απέρριπταν τον αραβικό πόθο για αυτό-διάθεση ως πρωτόγονο, ύποπτο και παράλογο¹⁷.

14) Wittkopf Eugene, Jones Christopher, Kegley Charles(2008). *American Foreign Policy: Pattern and Process*. Thomson Wadsworth, σελ.40

15)στο ίδιο, σελ.42

16)Gerges Fawaz(1997). *Islam and Muslims in the Mind of America: Influences on the Making of U. S. Policy*. Journal of Palestine Studies, 26:2,σελ.69

17)Little Douglas(2008). *American Orientalism: The United States and the Middle East Since 1945*.The University of North Carolina Press, σελ.11

Η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών(CIA)σε έκθεση της το 1949, περιέγραφε τους Άραβες ως δόλιους και ανέντιμους, ενώ οι διαμορφωτές πολιτικών αποφάσεων από τη βάση της πυραμίδας ως την κορυφή ήταν πεπεισμένοι πως ο μουσουλμανικός κόσμος αποτελεί ένα σύνολο απρόβλεπτων ατόμων, με κλίση στον πολιτικό και θρησκευτικό εξτρεμισμό, συνιστώντας με αυτόν τον τρόπο σοβαρή απειλή για τα συμφέροντα της Αμερικής στην περιοχή της Μέσης Ανατολής¹⁸.

Οι ιδέες αυτές επιτάθηκαν μεταξύ 1955 -1970 εξαιτίας του **αραβικού εθνικισμού** που καθοδηγούταν από τον Πρόεδρο Νάσερ της Αιγύπτου. Στα μάτια της Αμερικής ο επαναστατικός εθνικισμός αντιπροσώπευε μία απειλή για την ασφάλεια των δυτικόφιλων συντηρητικών μοναρχιών της Μέσης Ανατολής και έκτοτε χαρακτηρισμοί όπως "εξτρεμιστής" και "δορυφόρος" χρησιμοποιούνταν για ριζοσπαστικά, εθνικιστικά στοιχεία σε όλη την περιοχή¹⁹.

Η αμερικανική αντίληψη για την κατάσταση στη Μέση Ανατολή υπέστη ριζική αλλαγή το 1970 λόγω της αναβίωσης του **ισλάμ** στην πολιτική και την κοινωνία μουσουλμανικών χωρών όπως της Αιγύπτου και του Ιράν²⁰. Επιπλέον, μια σειρά από γεγονότα όπως ο άραβο-ισραηλινός πόλεμος το 1973, το αραβικό εμπάργκο πετρελαίου την ίδια χρονιά, η ιρανική επανάσταση το 1979 και η ομηρία Αμερικανών διπλωματών από το 1979 έως το 1981, προκάλεσαν σοκ στους Αμερικανούς αξιωματούχους, οι οποίοι άρχισαν να βλέπουν το ισλάμ ως απειλή για τα δυτικά συμφέροντα²¹.

Η αναβίωση του ισλάμ στην πολιτική αποτέλεσε μία άμεση απειλή στις *ιδέες, τις πεποιθήσεις και τις πρακτικές* των δυτικών κυβερνήσεων και ενδυνάμωσε τα *παγιωμένα στερεότυπα* με τα οποία χαρακτηρίζαν οι δυτικοί το ισλάμ, δηλαδή **επικίνδυνο, παράλογο, εξτρεμιστικό και φανατισμένο**²². Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνταν και οι Αμερικανοί οι οποίοι αντιμετώπιζαν το ισλάμ μονολιθικά, συγχέοντας ολόκληρο τον μουσουλμανικό κόσμο με τα ισλαμιστικά κινήματα και ταυτίζοντας το με τον εξτρεμισμό και την τρομοκρατία²³.

Όταν έληξε ο Ψυχρός Πόλεμος και η Αμερική αναδύθηκε ως μοναδική υπερδύναμη, η στερεοτυπική θέαση του ισλάμ από τους δυτικούς και ιδιαιτέρως από τους Αμερικανούς, εξέλαβε τη μορφή της **ισλαμικής απειλής** αντικαθιστώντας το αφήγημα της **σοβιετικής απειλής**, που επί σαράντα και πλέον χρόνια δικαιολογούσε την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, με το πρόσχημα της αντιμετώπισης του εχθρού, που δεν ήταν άλλος από τον κομμουνισμό.

18)στο ίδιο, σελ.27

19)Gerges Fawaz(1997)οπ. παρ. σελ. 69

20)στο ίδιο, σελ.69 και στο Esposito John(1999). *The Islamic Threat: Myth or Reality?* Oxford University Press,third edition, σελ.10. Εκείνη την περίοδο πολλές κυβερνήσεις στράφηκαν στο ισλάμ προκειμένου να ενισχύσουν την εξουσία τους και αυτό είχε ουσιαστική επίδραση στη δύση και στην παγκόσμια πολιτική. Παράδειγμα αποτελούν η Λιβύη, το Σουδάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και η Μαλαισία.

21) Esposito John(1999)*The Islamic Threat:...*σελ.15

22) στο ίδιο, σελ.8 και στο Hafez Kai(2000).*The Islamic World and the West: An Introduction to Political Cultures and Internatinal Relations*.Koninklijke Brill NV Leiden, σελ.10

23)Esposito John(1999)*The Islamic Threat:...*οπ.παρ.σελ.3

Τα χαρακτηριστικά του νέου αφηγήματος ταυτίστηκαν με την ισλαμική τρομοκρατία. Η αντίληψη που άρχισε να επικρατεί ήταν πως οι ιδέες και οι αξίες που εμπεριέχονται στη θρησκεία του ισλάμ, ενθαρρύνουν τους τρομοκράτες και τους εξτρεμιστές, οι οποίοι κινούμενοι από το βαθύ μίσος που τρέφουν για τη δύση και την Αμερική, στρέφονται εναντίον τους χρησιμοποιώντας τις ιδέες με στρεβλό τρόπο²⁴. Κατασκευάστηκε έτσι η *πεποίθηση* πως η βία αποτελεί έμφυτο στοιχείο της ισλαμικής θρησκείας και δεδομένου ότι το ισλάμ δεν κάνει διάκριση μεταξύ κράτους και εκκλησίας, η βία επεκτείνεται και στη δημόσια ζωή της ισλαμικής κοινότητας²⁵.

Το Ιράν ως ο κύριος εκπρόσωπος του **πολιτικού ισλάμ** στη Μέση Ανατολή αποτέλεσε βασικό και έκτοτε μόνιμο εχθρό της Αμερικής. Η επιθετική πολιτική εκφράστηκε με παύση των διπλωματικών σχέσεων, οικονομικές κυρώσεις, εμπάργκο όπλων και προσπάθεια ανατροπής του θρησκευτικού καθεστώτος. Το νέο αφήγημα που ακολουθούσε έκτοτε το Ιράν ήταν η κατηγορία πως ενθάρρυνε και υποστήριζε την τρομοκρατία, ήταν αντίθετο στην ειρήνευση μεταξύ του Ισραήλ και των Αράβων, ενώ μαστιζόταν από κληρικό απολυταρχισμό²⁶. Οι κληρικοί ηγεμόνες της Τεχεράνης αντιμετώπιζονταν ως φανατικοί που αποσκοπούσαν να επιστρέψουν τη χώρα σε πρακτικές του Μεσαίωνα και έπρεπε με κάθε τρόπο να αποτραπούν από τον έλεγχο των πετρελαϊκών αποθεμάτων της περιοχής²⁷.

Αφού έλαβαν χώρα οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου ενδυναμώθηκε η ιδέα της ισλαμικής απειλής, με τη Μανιχαϊστική αντίληψη της κυβέρνησης του George Bush του νεότερου, κατά την οποία ο κόσμος διαχωριζόταν σε "καλό" και "κακό". Η χρήση φράσεων-στερεοτύπων όπως "άξονας του κακού" οι οποίες είχαν ως αποδέκτη τα κράτη του Ιράκ, του Ιράν και της Β. Κορέας άνοιξαν το δρόμο για τον πόλεμο στο Ιράκ το 2003, παρά την περιορισμένη έκταση της στρατιωτικής απειλής που υφίστατο από τη χώρα. Ο Μανιχαϊσμός ενισχύθηκε και από μία ομάδα διανοουμένων οι οποίοι επηρέαζαν τη κυβέρνηση Bush, όπως ο Victor Hanson, ο Bill Kristol και ο οριενταλιστής Bernard Lewis²⁸.

24) Jackson Richard (2007). *Constructing Enemies: 'Islamic Terrorism' in Political and Academic Discourse. Government and Opposition*, Vol:3, σελ.402,406 και Bouchat Crarence (A fundamentalist Islamic threat to the west. *Studies in Conflict & Terrorism*, 19:4, σελ.347

25) στο ίδιο, σελ.403

26) Akhavi Shahrugh (2003). *Islam and the West in world history*, Third World Quarterly, 24:3, σελ.557

27) Riedel Bruce (2012). *Becoming Enemies: U.S.-Iran Relations and the Iran-Iraq War, 1979-1988*. Foreword in James G. Blight, Janet M. Lang, Hussein Banai, Malcolm Byrne, John Tirman. Published by Rowman & Littlefield Publishers. σελ.xii

28) Flibbert Andrew (2006). *The Road to Baghdad: Ideas and Intellectuals in Explanations of the Iraq War*. Security Studies, Routledge, σ.σ.336-338.

Η παραπάνω καταγραφή της σημασίας που έχουν οι ιδέες των διαμορφωτών αποφάσεων στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής των κρατών και ειδικότερα της Αμερικής, θα μας βοηθήσει στη συνέχεια να αποκωδικοποιήσουμε την αμερικανική πολιτική προς το Ιράν..

Μία σειρά από γεγονότα όπως η ιρανική επανάσταση, η αμερικανική ομηρία στην Τεχεράνη, η προσπάθεια του Ιράν να αναπτύξει πυρηνικό πρόγραμμα, η τεταμένη σχέση του με το Ισραήλ, ο αντιαμερικανισμός που αναπτύχθηκε στη χώρα, σε συνδυασμό με την σταδιακή ανάπτυξη των τρομοκρατικών ενεργειών εναντίον αμερικανικών στόχων, πυροδότησαν ή και ενίσχυσαν σε ορισμένες περιπτώσεις την αρνητική εικόνα και την καχυποψία με την οποία αντιμετώπιζαν οι Αμερικανοί το ιρανικό κράτος και τον ισλαμισμό γενικότερα, καθορίζοντας παράλληλα την πολιτική τους προς το θεοκρατικό αυτό καθεστώς.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΕΣ ΙΔΕΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΙΡΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΡΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Το ιδεολογικό περίβλημα της στάσης της κυβέρνησης Carter απέναντι στην ιρανική επανάσταση και στην αλλαγή καθεστώτος

Όταν τον Δεκέμβριο του 1977 ο Πρόεδρος Carter αναφερόταν στο Ιράν ως ένα νησί σταθερότητας σε μία από τις πιο ταραγμένες περιοχές του κόσμου εξαιτίας της εξαιρετικής ηγεσίας του Σάχη²⁹ και στην αναντικατάστατη φιλία μεταξύ των δύο κρατών, δεν φανταζόταν τι θα επακολουθούσε τους επόμενους μήνες στο φιλικό προς την Αμερική ιρανικό κράτος. Το αμερικανικό φιάσκο στο Ιράν και ο γεωπολιτικός σεισμός που επέφερε η πτώση του Σάχη με την εγκαθίδρυση της ισλαμικής δημοκρατίας του Ayatollah Khomeini καθόρισαν έκτοτε τις διεθνείς σχέσεις στην περιοχή. Η ιρανική επανάσταση υπήρξε ο προάγγελος διασπαστικών πολέμων, διενέξεων και επαναστάσεων που μετασχημάτισαν την περιοχή και τον κόσμο, με την αναβίωση του Σουνιτικού - Σιτικού διαχωρισμού αλλά και με την αλλαγή της ισορροπίας της ισχύος στην περιοχή του περσικού κόλπου³⁰.

Η αντίληψη του Carter για τον κόσμο στηριζόταν στην *πεποίθηση* πως οι ΗΠΑ δεν θα έπρεπε να προσποιούνται πως μπορούν να λύσουν όλα τα προβλήματα και πως θα έπρεπε να αναγνωρίζουν τα όρια τους αναζητώντας συμμάχους στην Ευρώπη, στη Λατινική Αμερική και στην Ασία προκειμένου να αντιμετωπίζουν τις παγκόσμιες κρίσεις. Η συνεργασία δεν αποτελούσε μόνο έναν ρεαλιστικό τρόπο αναγνώρισης των ορίων της Αμερικής αλλά και έναν *ηθικό τρόπο* στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής³¹. Επιπλέον ο Carter ήταν αποφασισμένος να προσεγγίσει τον κόσμο χωρίς προκατάληψη, σε μία προσπάθεια να καταλάβει τις ανησυχίες και τα αρνητικά αισθήματα που έτρεφαν οι ξένες χώρες για την Αμερική. Δίνοντας μια ευκαιρία στους εχθρούς της χώρας του, θα βελτίωνε τη φήμη και την ηθική στάση της Αμερικής στον κόσμο, ακόμα και αν οι προσπάθειες του αποτύγγαναν³².

29)The American Presidency Project. *Jimmy Carter " Tehran, Iran Toasts of the President and the Shah at a State Dinner ", December 31, 1977.*

30)Guerrero Javier Gil(2016).*The Carter Administration and the Fall of Iran's Pahlavi Dynasty:US-Iran Relations on the Brink of the 1979 Revolution.* Published by Palgrave macmillan, Introduction xxv.

31)Mondale Walter(2010). *The Good Fight: A Life in Liberal Politics.* Published by Scribner, σελ.199

32)Guerrero Javier Gil(2016)οπ.παρ. σελ.2

Παρόμοιες ιδέες είχε και το περιβάλλον του Carter, όπως ο Αντιπρόεδρος Walter Mondale, ο οποίος δίσταζε να υποστηρίξει συγκαλυμμένη δράση της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών και του Πενταγώνου στο εξωτερικό³³ ή ο Υπουργός Εξωτερικών Cyrus Vance ο οποίος πίστευε πως η Αμερική θα έπρεπε να δώσει μεγαλύτερη σημασία στη διπλωματία, το διεθνές δίκαιο και την παγκόσμια αλληλεξάρτηση³⁴. Σε πρώτη φάση, αυτό το πλαίσιο ιδεών που αντιπροσώπευε τη δημοκρατική κυβέρνηση φαινόταν να στηρίζεται στην πολιτική της μη επέμβασης και φαινόταν ελκυστικό. Όμως σε ότι αφορούσε το Ιράν τα πράγματα ήταν διαφορετικά.

Οι άνθρωποι που διόρισε ο Carter για να διαμορφώσουν την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης του, έδειχναν μία απέχθεια για το καθεστώς του Σάχη και όσοι δεν ένιωθαν εχθρικά απέναντι του ήθελαν απλώς να αλλάξουν την πολιτική της Αμερικής προς το Ιράν. Ο Cyrus Vance στα απομνημονεύματα του παραδέχτηκε πως ακόμα και ο Πρόεδρος Carter θεωρούσε τον Σάχη τύραννο³⁵. Το αίσθημα της *προκατάληψης* απέναντι στο Ιράν που υπήρχε στο περιβάλλον του Carter, ενσαρκώθηκε μέσω της πολιτικής του εκδημοκρατισμού και της εξάπλωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον Τρίτο Κόσμο, που αποτέλεσε το κεντρικό σημείο αναφοράς της κυβέρνησης Carter.

Η ακτιβίστρια Patricia Derian που είχε διοριστεί ως Βοηθός Γραμματέα σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατηγορήθηκε από άλλους αξιωματούχους ως υπεύθυνη σε μεγάλο βαθμό για την εγκατάλειψη του Σάχη που αποτελούσε στρατηγικό σύμμαχο της Αμερικής, εξαιτίας της ηθικολογίας της και των προσπαθειών που έκανε για να απομακρύνει την Αμερική από το ιρανικό καθεστώς³⁶. Την πεποίθηση του πως εν τέλει εγκαταλείφθηκε επιβεβαίωσε και ο ίδιος ο Σάχης λίγο πριν το θάνατο του. Απευθυνόμενος στον πρώην Αμερικανό Πρέσβη στο Ιράν Richard Helms και στη σύζυγο του Cynthia, αναφέρθηκε με πικρία στην κυβέρνηση Carter και στην προσπάθεια της να ανατρέψει τη μοναρχία του Pahlavi, με σκοπό να την αντικαταστήσει με μία δημοκρατική κυβέρνηση που θα ήταν περισσότερο αρεστή στην Ουάσινγκτον. Η απερίσκεπτη και βιαστική απαίτηση για φιλελευθεροποίηση, με την εγκαθίδρυση μιας Προεδρευόμενης Δημοκρατίας για την οποία πίεζε ο Carter τον Σάχη, θα αφαιρούσε σχεδόν όλη τη δύναμη από τον τελευταίο. Παρά το γεγονός πως ο Σάχης συμμορφώθηκε και ξεκίνησε τις φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις σε μία χώρα που κατά την άποψη του δεν ήταν έτοιμη για δημοκρατία δυτικού τύπου, ο Carter δεν τον στήριξε στις χαώδεις και βίαιες αντιδράσεις που αυτές προκάλεσαν³⁷.

33)στο ίδιο, σελ.4

34)στο ίδιο, σελ.10

35)Ashraf Pahlavi(1995),*Time for Truth* και Cyrus Vance, *Hard Choices: Critical Years in America's Foreign Policy* στο Guerrero Javier Gil(2015). *Human Rights and Tear Gas: The Question of Carter Administration Officials Opposed to the Shah*. British Journal of Middle Eastern Studies, σελ.6

36)Damico John Kelly(1999)*From Civil rights to human rights: the Career of Patricia Derian* στο Guerrero Javier Gil(2015). *Human Rights and Tear Gas*: οπ.παρ., σελ.7

37)Helms Cynthia, *An Ambassador's Wife in Iran* στο Guerrero Javier Gil(2016).*The Carter Administration and the Fall of Iran's Pahlavi Dynasty...* οπ.παρ. Introduction

Η λάθος εκτίμηση του Carter πως ο Khomeini διαχώριζε την θρησκευτική από την πολιτική του ιδιότητα³⁸, αλλά και η ενημέρωση που είχε από τον Αμερικανό Πρέσβη στην Τεχεράνη William Sullivan, πως το ισλαμικό κίνημα είχε αντί-σοβιετικά αισθήματα άρα θα μπορούσε να κρατήσει τη σοβιετική απειλή μακριά από το Ιράν³⁹ δημιούργησαν ένα κλίμα αποδοχής του Khomeini και επιθυμίας να συνεχιστούν οι ομαλές διπλωματικές σχέσεις με το Ιράν⁴⁰.

Εντούτοις, οι προσδοκίες του Προέδρου Carter πολύ γρήγορα διαψεύστηκαν, αφού το πολιτικό ισλάμ είχε εγκαθιδρυθεί στο Ιράν, απειλώντας όχι μόνο ότι ήταν περιβεβλημένο με δυτικού τύπου ιδέες αλλά και ολόκληρη την περιοχή του Περσικού κόλπου η οποία ήταν επιρρεπής στο ισλαμικό στοιχείο. Όπως το έθεσε ο Βρετανός διπλωμάτης Desmond Harney, η δύναμη του ισλάμ στο Ιράν ήταν τρομακτική. Ενώ το Ισλάμ είχε αναβιώσει σε πολλά κράτη όπως στην Αίγυπτο, στο Πακιστάν και στην Ινδονησία, στο Ιράν έδινε μία εικόνα σαρωτική, απειλητική και αποφασιστική που ενσαρκωνόταν στην αδιαλλαξία του Khomeini⁴¹.

Η σαρωτική αυτή δύναμη του ισλάμ στο Ιράν φάνηκε λίγο αργότερα με την ομηρία Αμερικανών διπλωματών στην Τεχεράνη, μία από τις μεγαλύτερες κρίσεις που κλήθηκε να αντιμετωπίσει αμερικανική κυβέρνηση.

Η εμμονή του Carter να εγκαθιδρύσει φιλελεύθερες ιδέες στο Ιράν, σε μία περίοδο όπου επικρατούσαν ταραχές εξαιτίας τόσο της απολυταρχικής κυβέρνησης του Σάχη όσο και της αναβίωσης του ισλάμ δια του εκπροσώπου του, Ayatollah Khomeini, συνιστούσε παρέμβαση στα εσωτερικά ζητήματα τρίτης χώρας και μάλιστα σε λάθος χρονική περίοδο. Ενώ αρχικά ο Carter ήθελε να αποφύγει την πρακτική της παρέμβασης, τελικά ενέδωσε σε αυτήν με αποτέλεσμα να κορυφωθεί η δυσαρέσκεια του ιρανικού λαού και να ισχυροποιηθεί η δύναμη του ισλάμ στη χώρα. Από την άλλη πλευρά, η Αμερική απώλεσε έναν σύμμαχο που αποτελούσε εγγύηση για τα συμφέροντα της στην περιοχή του Περσικού Κόλπου.

38)Guerrero Javier Gil(2016).*The Carter Administration and the Fall of Iran's Pahlavi Dynasty...* σπ.παρ.σελ.176

39)Sullivan William. Cable from American Embassy Tehran to State Department(Tehran1691/1) "*Iran: Understanding the Shi'ite Islamic Movement*" February 1978

40)Zanchetta Barbara(2014).*The Transformation of American International Power in the 1970s*.Cambridge University Press,σελ. 276

41)Harney Desmond(1998).*The Priest and the King: An Eyewitness Account of the Iranian Revolution*. I.B. Tauris Publishers, σ.σ.50-52

2. Η ταπεινωτική κρίση της αμερικανικής ομηρίας και το νέο αφήγημα για το Ιράν

Μετά την αναγνώριση του θριάμβου της ιρανικής επανάστασης και την απώλεια της συμμαχικής κυβέρνησης του Sharour Bakhtiar, η κυβέρνηση Carter ακολούθησε την πολιτική της στήριξης μιας κυβέρνησης που θα αντιπροσώπευε τη βούληση του ιρανικού λαού⁴². Αυτό δεν έπεισε τον Khomeini ο οποίος συνέχισε να έχει εχθρική στάση απέναντι στην Αμερική, διακηρύσσοντας εντόνως πως η απόλυτη ισλαμοποίηση της ιρανικής κοινωνίας αποτελούσε μονόδρομο και πως ο ιρανικός λαός δεν είχε άλλη επιλογή από το να αποδεχτεί την κυβέρνηση που ο ίδιος ο Khomeini επιθυμούσε να δημιουργήσει, εξαγνίζοντας κάθε μορφής διεφθαρμένη δυτική επιρροή και απομακρύνοντας την αμερικανική στρατιωτική, οικονομική, πολιτιστική και πολιτική επιρροή από το Ιράν⁴³.

Όταν στις 22 Οκτωβρίου 1979 επετράπη στον Σάχη να εισέλθει στην Αμερική για ιατρική νοσηλεία, στο Ιράν ξέσπασαν αντί-αμερικανικές διαδηλώσεις, με αποκορύφωμα την κατάληψη της αμερικανικής πρεσβείας στην Τεχεράνη από Ιρανούς φοιτητές στις 4 Νοεμβρίου 1979⁴⁴.

Αυτό το γεγονός θεωρήθηκε από την κυβέρνηση Carter ως μία πρωτοφανής πράξη που δεν είχε χρονικό προηγούμενο και οι διαμορφωτές αποφάσεων της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής δεν είχαν κάποιον οδηγό δράσης. Ο ίδιος ο Carter δήλωσε πως μέχρι τότε καμία εχθρική κυβέρνηση δεν είχε παροτρύνει την κακομεταχείριση ή την απαγωγή εθνικών απεσταλμένων ή διπλωματών άλλου κράτους και πως η αμερικανική ομηρία αποτέλεσε εκτροπή από κάθε ιστορικό προηγούμενο. Ο αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών Warren Christopher χαρακτήρισε το γεγονός ως απεχθές, ενώ ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας Zbigniew Brzezinski είπε πως επρόκειτο για μία άνευ προηγουμένου πράξη με πολύ μεγάλη διάρκεια. Ως εξοργιστικό και σκανδαλώδες χαρακτήρισε το γεγονός ο Διευθυντής της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Stansfield Turner⁴⁵. Η κατάληψη της αμερικανικής πρεσβείας και η ομηρία των διπλωματών κράτησε 444 ημέρες και έγινε ιδιαιτέρως αισθητή τόσο στην ίδια την κυβέρνηση Carter όσο και στον αμερικανικό λαό.

42)State Department to US Embassy Tehran, “*Suggested Press Guidance*,” February 11, 1979, IR02286, Iran Revolution Collection, DNSA.

43)The Carter Administration and the "Arc of Crisis": Iran, Afghanistan and the Cold War in Southwest Asia, 1977-1981. Central Intelligence Agency National Foreign Assessment Center, 20 March 1979, Intelligence Memorandum, *Iran's Ayatollahs*.

44)Phillips James(1980). *Iran, the U.S., and the Hostages: After 300 Days*. The Heritage Foundation, σελ.2

45) Houghton David Patrick(2001). *US Foreign Policy and the Iran Hostage Crisis*. Cambridge University Press, σελ.15

Για παραπάνω από έναν χρόνο το αμερικανικό κοινό είχε στραμμένα τα μάτια του στην κρίση της Τεχεράνης, με το Ιράν να μπαίνει στο στόχαστρο αρνητικών σχολίων από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, όταν μέχρι τότε μετά βίας απασχολούσε την κοινή γνώμη της Αμερικής⁴⁶.

Από το 1980 το αμερικανικό κοινό αντιμάχεται σταθερά το Ιράν με σκληρό τρόπο. Αν και η απαξίωση του Ιράν είναι το αποτέλεσμα ενός συνονθυλεύματος, η ιρανική κρίση ομηρίας του 1979-1981 ήταν αναμφισβήτητα η σπίθα που πυροδότησε την εκδήλωση αυτής της καταφρόνησης. Η βαρβαρότητα και η πεισματική κράτηση των ομήρων είχαν μία μη αναστρέψιμη, καταστροφική επίδραση στη φήμη του Ιράν, όχι μόνο στην Αμερική αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο⁴⁷. Ο ρόλος των μέσων μαζικής επικοινωνίας ήταν καταλυτικός, διότι στόχευαν στο συναίσθημα του κοινού και γενίκευαν μία κατάσταση που συνέβαινε σε ξένο περιβάλλον, κάνοντας την ευκολότερα κατανοητή στους Αμερικανούς, οι οποίοι σε γενικές γραμμές δυσκολεύονται να κατανοήσουν μια ξένη κουλτούρα⁴⁸.

Έπειτα από αυτήν την προσήλωση στα γεγονότα που διαδραματίζονταν στο Ιράν, το τελευταίο δεν αποτελούσε πλέον ένα κράτος για τους Αμερικανούς, αλλά ένα φυτώριο ριζοσπαστικής, εξτρεμιστικής, ισλαμιστικής και αντί-αμερικανικής συμπεριφοράς⁴⁹. Έκτοτε δημιουργήθηκε ένα νέο αφήγημα για το Ιράν που το ακολουθεί μέχρι σήμερα.

Ο ίδιος ο Carter δήλωνε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με τους Μουλάδες, πως είχε να κάνει με μία ομάδα τρελών⁵⁰. Λίγο αργότερα το 1984, το Υπουργείο Εξωτερικών της Αμερικής χαρακτήρισε το Ιράν ως κράτος που υποστηρίζει την τρομοκρατία⁵¹. Από την περίοδο του Προέδρου Clinton μέχρι τον Donald Trump, το Ιράν κατέχει εξέχουσα θέση ανάμεσα στα κράτη που υποστηρίζουν και χρηματοδοτούν την τρομοκρατία. Ο Clinton δήλωνε το 1996 πως το Ιράν και η Λιβύη ήταν τα δύο πιο επικίνδυνα κράτη στον κόσμο που υποστηρίζουν την τρομοκρατία⁵², ενώ τον Μάρτιο του 2006 η Υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Μπους, Condoleezza Rice, δήλωνε πως το Ιράν αποτελούσε κάτι σαν την "κεντρική τράπεζα" της τρομοκρατίας σε περιοχές όπως ο Λίβανος και η Παλαιστίνη⁵³.

46)McAlister Melani(2001). *Epic Encounters: Culture, Media and U.S. Interests in the Middle East, 1945– 2000* στο Coscia Monical(2016). *The Fateful 52: How the American Media Sensationalized the Iran Hostage Crisis*. E-International Relations

47)στο Coscia Monical(2016). *The Fateful 52...*

48)Dorman William and Farhang Mansour(1987). *The U.S. Press and Iran: Foreign Policy and the Journalism of Deference*. Berkeley: University of California Press, σελ. 196.

49)στο ίδιο, σελ.156

50)Sick Gary(1985). *All Fall Down : America 's Fateful Encounter With Iran*. I.B.Tauris & C.O., London, σελ.277

51)US Department of State. *State Sponsors of Terrorism*

52)The American Presidency Project. William Jefferson Clinton, August 5, 1996. *Remarks on Signing the Iran and Libya Sanctions Act of 1996 and an Exchange With Reporters*

53)Council on Foreign Relations. *State Sponsors:Iran*.

Στην ετήσια έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την τρομοκρατία για το έτος 2017, αναφέρεται πως το Ιράν εξακολουθεί να παραμένει στην κορυφή ανάμεσα στα κράτη που υποστηρίζουν την τρομοκρατία, ενισχύοντας διαμάχες και υπονομεύοντας τις νόμιμες κυβερνήσεις κρατών όπως του Αφγανιστάν, του Μπαχρέιν, του Ιράκ, του Λιβάνου και της Υεμένης όπου οι ΗΠΑ έχουν συμφέροντα⁵⁴.

Όμως υπήρχε ακόμα μία αιτία που δικαιολογούσε τα εχθρικά αισθήματα του αμερικανικού λαού προς το Ιράν και αυτή ήταν η έννοια της κοσμικότητας. Ο διαχωρισμός κράτους - εκκλησίας αποτελούσε και αποτελεί σημαντική αμερικανική αξία, επομένως το γεγονός πως Αμερικανοί πολίτες ήταν όμηροι ενός ριζοσπαστικού, θρησκευτικού κινήματος δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό από την αμερικανική κοινωνία. Επειδή η κοσμικότητα καθοδηγεί την αμερικανική πολιτική, οι Αμερικανοί πολίτες είναι προκατειλημμένοι απέναντι στην ύπαρξη θρησκευτικού κινήτρου σε οποιαδήποτε πολιτική ή στρατιωτική απόπειρα⁵⁵.

Από την άλλη πλευρά, εξίσου αρνητικά συναισθήματα εξέφραζε και ο ιρανικός λαός απέναντι στην αμερικανική πολιτική. Η κατάληψη της αμερικανικής πρεσβείας ήταν μία ένδειξη δυσαρέσκειας απέναντι στην επί δεκαετίες επεμβατική αμερικανική πολιτική στο Ιράν, αρχής γενομένης της ανατροπής του εκλεγμένου Πρωθυπουργού Mohammad Mosaddeq το 1953 και στη συνέχεια της στήριξης του Σάχη, ενός ανθρώπου που κατηγορήθηκε για λεηλασία της εθνικής περιουσίας, για βασανισμούς και δολοφονίες χιλιάδων ανθρώπων και που τελικά του δόθηκε άσυλο από την Αμερική με το πρόσχημα της ιατρικής νοσηλείας⁵⁶.

Ο Πρόεδρος Carter δεχόταν τεράστια πίεση να δώσει ένα τέλος στην ομηρία και να επιστρέψουν οι Αμερικανοί στην πατρίδα τους. Μέχρι την άνοιξη του 1980 χρησιμοποίησε όλα τα μη στρατιωτικά μέσα επίλυσης της κρίσης και απελευθέρωσης των ομήρων. Διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με το Ιράν, ζήτησε από τα Ηνωμένα Έθνη να μεσολαβήσουν, έστειλε διαμεσολαβητές στην Τεχεράνη και σταμάτησε να εισάγει ιρανικό πετρέλαιο. Ωστόσο μη έχοντας το επιθυμητό αποτέλεσμα κατέφυγε τελικώς σε στρατιωτική αποστολή διάσωσης, η οποία απεδείχθη καταστροφική. Οχτώ Αμερικανοί στρατιώτες σκοτώθηκαν κατά την προσπάθεια διάσωσης και εγκαταλείφθηκαν από τους συναδέλφους τους στην ιρανική έρημο μαζί με ευαίσθητα κυβερνητικά έγγραφα⁵⁷.

54)US Department of State.*Country Reports on Terrorism 2017*. Foreword.

55)Shakman Burd Elizabeth(2008).*The Politics of Secularism in International Relations* στο Coscia Monical(2016), οπ.παρ. και στο Hurd Elisabeth(2004).*The International Politics of Secularism: U.S. Foreign Policy and the Islamic Republic of Iran*. Alternatives 29:2 σελ.119

56) Bowden Mark(2006).*Guests of the Ayatollah: The Iran Hostage Crisis: The First Battle in America's War with Militant Islam*. Grove Press, σελ.9

57) Houghton David Patrick(2001).*US Foreign Policy and the Iran Hostage Crisis*, οπ.παρ. σελ.2

Η κρίση της αμερικανικής ομηρίας αποτέλεσε μία τραγωδία, η οποία καθόρισε σε μεγάλο βαθμό έκτοτε τις σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ-Ιράν προκαλώντας αισθήματα δυσπιστίας και αποστροφής⁵⁸.

3. Αποτίμηση του νέου αφηγήματος

Το νέο αφήγημα για το Ιράν εστίασε στην τρομοκρατική φύση του θεοκρατικού καθεστώτος, το οποίο αντιτασσόταν σε κάθε τι δυτικό και δη αμερικανικό. Η φράση του Khomeini "Μεγάλος Σατανάς"⁵⁹ και το πολιτικό σλόγκαν "θάνατος στην Αμερική"⁶⁰ που άρχισε να χρησιμοποιείται στο Ιράν μετά την ιρανική επανάσταση, καταδείκνυαν την εχθρότητα της χώρας απέναντι στην Αμερική, η οποία μετέβαλλε τη στάση της απέναντι στην Τεχεράνη και προσπάθησε να την απομονώσει.

Η Αμερική είχε πολλούς λόγους να εχθρεύεται το Ιράν μετά την ιρανική επανάσταση. Οι βασικότεροι εξ' αυτών θα λέγαμε πως εντοπίζονται στα εξής σημεία: Πρώτον, η αποκήρυξη της Αμερικής από τους κληρικούς του Ιράν σε μία κρίσιμη περίοδο -όπως αυτή του Ψυχρού Πολέμου- σήμαινε αυτομάτως την απώλεια ενός σημαντικού συμμάχου στην περιοχή του Περσικού Κόλπου, γεγονός που αύξανε τον κίνδυνο για την ελεύθερη ροή του πετρελαίου, που αποτελούσε ζωτικό συμφέρον για τις ΗΠΑ. Δεύτερον, η εχθρική στάση που τήρησε η Τεχεράνη απέναντι στο Ισραήλ, τον παραδοσιακό σύμμαχο των ΗΠΑ στην περιοχή του Περσικού Κόλπου, ενέτεινε την αρνητική εικόνα του Ιράν στους Αμερικανούς. Τόσο το Ισραήλ όσο και η Αμερική έβλεπαν το Ιράν ως τη μοναδική απειλή για την ασφάλεια της περιοχής και επεδείκνυαν μία πασιφανή εχθρότητα απέναντί του⁶¹. Τρίτος και σημαντικότερος λόγος ήταν η ταπείνωση που βίωσε η μοναδική υπερδύναμη, εξαιτίας της ομηρίας των πολιτών της και της αποτυχίας της να προβλέψει και στη συνέχεια να επιλύσει το πρόβλημα. Η δύναμη του θρησκευτικού ριζοσπαστισμού φάνηκε με την αμερικανική ομηρία και μάλιστα στο ιρανικό έδαφος με τη στήριξη του θεοκρατικού καθεστώτος.

Μετά από την ιρανική επανάσταση και κυρίως μετά την αμερικανική ομηρία, το όνομα του Ιράν έγινε συνώνυμο της τρομοκρατίας στο λεξιλόγιο των Αμερικανών αξιωματούχων και κατ' επέκταση των μέσων ενημέρωσης. Το Ιράν αποτελούσε πλέον το επίκεντρο του κακού για κάθε τρομοκρατική πράξη, ανεξαρτήτως αν εμπλεκόταν σε αυτή ή όχι⁶².

58)στο ίδιο, σελ.4

59)Iran Data Portal. *Speech (on American Conspiracies)*5 November 1979.

60)Harrold Alice in Independent, September 19, 2015.*Death to America' doesn't actually mean death to America.* www.independent.co.uk/news/world/middle-east/death-to-america-doesnt-actually-mean-death-to-america-10509299.html

61)Tarock Adam(1996). *US-Iran relations: Heading for confrontation?* Third World Quarterly, 17:1, σελ.152

62)στο ίδιο, σελ.153

4. Η ιδεολογική αντίληψη της κυβέρνησης Ρήγκαν για το Ιράν και η υπόθεση Ιράν-Κόντρα

Το 1991 η εφημερίδα New York Times έκανε αναφορά στο βιβλίο του καθηγητή του Πανεπιστημίου Κολούμπια Gary Sik, ο οποίος διετέλεσε επικεφαλής του Λευκού Οίκου σε ζητήματα που αφορούσαν το Ιράν την περίοδο Carter και έζησε την αμερικανική ομηρία από πολύ κοντά. Το βιβλίο με τίτλο "OCTOBER SURPRISE: America's Hostages in Iran and the Election of Ronald Reagan" περιγράφει μία μυστική συμφωνία μεταξύ του περιβάλλοντος του Ronald Reagan και του καθεστώτος Khomeini, κατά την περίοδο της προεκλογικής εκστρατείας του 1980, που αφορούσε στην καθυστέρηση της απελευθέρωσης των Αμερικανών ομήρων με αντάλλαγμα την παροχή στρατιωτικής βοήθειας. Σύμφωνα με την εφημερίδα, αν και ο Sik παρουσιάζει ημερομηνίες, τοποθεσίες, συμμετέχοντες και μαρτυρίες η υπόθεση του αποτελεί τελικά μια έμμεση απόδειξη και δεν είναι αναμφισβήτητη⁶³. Βέβαια όσο κι αν το βιβλίο του Sik ενδέχεται να αποτελεί μία ακόμα θεωρία συνωμοσίας, σίγουρα δεν μπορεί κανείς να μην το συνδέσει με την υπόθεση Ιράν-Κόντρα που στιγμάτισε την κυβέρνηση Reagan, ή το γεγονός πως πράγματι οι όμηροι απελευθερώθηκαν μερικά λεπτά αφού ο Reagan είχε αναλάβει τα καθήκοντα του ως Πρόεδρος πιστώνοντας του την επιτυχία της επιστροφής των Αμερικανών στην πατρίδα τους.

Η επικρατούσα άποψη στην κυβέρνηση Reagan σχετικά με την πολιτική απέναντι στο Ιράν, ήταν να επανέλθει η χώρα στην αμερικανική σφαίρα επιρροής και να αποτραπεί κάθε ενδεχόμενο προσέγγισης του Ιράν από τη Μόσχα. Όμως το περιβάλλον του Reagan εξακολουθούσε να βλέπει το καθεστώς του Ιράν ως ριζοσπαστικό και φανατισμένο⁶⁴. Ο Υπουργός Άμυνας Caspar Weinberger θεωρούσε πως το Ιράν το κυβερνούσαν φανατικοί και πως δεν θα μπορούσε κάποιος να διαπραγματευτεί με ένα τέτοιο καθεστώς με ορθολογικό τρόπο⁶⁵. Οι σύμβουλοι ασφαλείας Richard Allen, Robert McFarlane και John Poindexter ταύτιζαν μεν το Ιράν με τον ισλαμικό φονταμενταλισμό, πίστευαν δε πως θα μπορούσαν να το χρησιμοποιήσουν ως όπλο εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης⁶⁶.

Η αντίληψη του Ronald Reagan για τους Μουσουλμάνους, αποτυπώθηκε σε συνέντευξη του στο περιοδικό Time, όπου δήλωνε πως οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν πως για να πάνε στον Παράδεισο θα πρέπει να χάσουν τη ζωή τους πολεμώντας τους Χριστιανούς και τους Εβραίους⁶⁷.

64)Hoogland Eric. *Reagan's Iran: Factions Behind US Policy in the Gulf*. Middle East Research and Information Project

65)στο ίδιο

66)στο ίδιο

67)Interview in Time magazine, November 1980 στο Wilson Ernest(2004). *Diversity and U.S. Foreign Policy: A Reader*. Published by Routledge, σελ.243

Ο Reagan ανέλαβε την Προεδρία σε μία περίοδο που ο φόβος για κάθε τι ισλαμικό βρισκόταν στο αποκορύφωμα του, εξαιτίας της εγκαθίδρυσης του θεοκρατικού καθεστώτος στο Ιράν και της επακόλουθης αμερικανικής ομηρίας. Ο αμερικανικός τύπος είχε την τάση να κατηγορεί το ισλάμ και τους μουσουλμάνους για οτιδήποτε αντέβαινε στα αμερικανικά συμφέροντα και οι αρνητικές αναφορές αυξάνονταν από την αδιαλλαξία που επεδείκνυε το ιρανικό καθεστώς απέναντι στην Αμερική. Σε αυτήν την περιρρέουσα ατμόσφαιρα φόβου και ρατσισμού, ο Reagan και ο Υπουργός Εξωτερικών Alexander Haig ανακοίνωσαν πως ακρογωνιαίος λίθος της εξωτερικής τους πολιτικής θα ήταν η καταπολέμηση της τρομοκρατίας⁶⁸.

Το 1985, ο Πρόεδρος Reagan αποκάλυψε το Ιράν, την Κούβα, τη Λιβύη και τη Νικαράγουα *Συνασπισμό τρομοκρατικών κρατών και παράνομα κράτη* τα οποία παρότρυναν τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον της Αμερικής με σκοπό να υπονομεύσουν την εξωτερική της πολιτική. Συνέδεσε το Ιράν με 57 τρομοκρατικές επιθέσεις που έλαβαν χώρα στο Λίβανο και στην Ευρώπη⁶⁹ ταυτίζοντας το με την τρομοκρατία.

Περί τα τέλη της δεκαετίας του '80, αναδύθηκε ο όρος *κράτος υποστηρικτής της τρομοκρατίας* που παρέπεμπε στην ταχεία παραγωγή όπλων μαζικής καταστροφής από τις αναπτυσσόμενες χώρες, μεταξύ αυτών και το Ιράν⁷⁰.

Παρά τις αρνητικές πεποιθήσεις για το κληρικό καθεστώς της Τεχεράνης, ο Reagan δε δίστασε να προχωρήσει σε μυστική συμφωνία με το Ιράν για την πώληση αμερικανικού εξοπλισμού(παρά το εμπάργκο που υπήρχε), ώστε τα κονδύλια να διοχετευθούν στους αντικαθεστωτικούς Κόντρα της Νικαράγουα και παράλληλα το Ιράν να πείσει τη λιβανέζικη τρομοκρατική οργάνωση Hezbollah να απελευθερώσει Αμερικανούς και άλλους δυτικούς ομήρους που κρατούσε για χρόνια ⁷¹.

Η αποκάλυψη της συναλλαγής με το Ιράν σε εφημερίδα του Λιβάνου το 1986, αποτέλεσε το μεγαλύτερο σκάνδαλο από την εποχή του Γουώτεργκιτ και έπληξε την Προεδρία Reagan, διότι πρώτον υπονομεύτηκε η δημοκρατική διαδικασία στο εσωτερικό παρακάμπτοντας νόμο του κογκρέσου και δεύτερον επειδή παραβιάστηκε η δημόσια πολιτική απέναντι στο Ιράν, στην τρομοκρατία και στη στρατιωτική βοήθεια προς τους Κόντρα⁷².

68)στο ίδιο, σελ. 243

69)The American Presidency Project. Ronald Reagan. July 8, 1985. *Remarks at the Annual Convention of the American Bar Association*

70)Walter C., Vöney S., Roeben V., Schorkopf F. (Eds.)(2004). *Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security versus Liberty?* Published by Springer σελ.736 και στο US Department of State, *State Sponsors of Terrorism*

71)Craig Brian(2017).*The Iran-Contra Affair:the Reagan administration's covert arms-for-hostages deal sparked an independent counsel probe.*The Miller Center Foundation και Παπασωτηρίου Χαράλαμπος(2002). *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική 1945-2002.*Εκδόσεις Ποιότητα, Έκδοση 2012, σελ.358.

72)Marshall Jonathan, Scott Dale Peter, Hunter Jane(1987).*The Iran-Contra Connection: Secret Teams and Covert Operations in the Reagan Era.* Black Rose Books, σ.σ.1-2

Το γεγονός ότι η κυβέρνηση Reagan χρησιμοποίησε το Ιράν ως μέσο για να αποτρέψει την εξάπλωση του σοσιαλισμού στην Κεντρική Αμερική μέσω της κυβέρνησης Σαντινίστα, δεν σημαίνει πως έπαψε να το βλέπει ως απειλή στην περιοχή του Περσικού κόλπου. Η ισλαμική προπαγάνδα του Khomeini, με την οποία καλούσε κι' άλλα κράτη να ακολουθήσουν το δρόμο της επανάστασης και η αποκήρυξη των δύο υπερδυνάμεων, θορυβούσε όχι μόνο την Αμερική αλλά και άλλα κράτη του Περσικού Κόλπου. Έτσι στον πόλεμο Ιράν-Ιράκ που είχε ξεκινήσει από το 1980, η Αμερική με τους συμμάχους της συστρατεύθηκαν με το Ιράκ για να συγκρατήσουν την ιρανική επέλαση.

5. Η μετάβαση στη νέα μεταψυχροπολεμική εποχή

Η αλλαγή στην Προεδρία της Αμερικής το 1989 συνέπεσε με την αλλαγή στην ηγεσία του Ιράν. Μετά το θάνατο του Ayatollah Khomeini διάδοχος χρίστηκε ο Ali Chamenei και Πρωθυπουργός ο μεταρρυθμιστής Akbar Hashemi Rafsanjani. Τόσο ο Rafsanjani όσο και ο νέος Πρόεδρος George Herbert Walker Bush, δήλωναν καλές προθέσεις για τη σχέση Ουάσιγκτον-Τεχεράνης⁷³.

Προϋπόθεση για τον Bush για τη βελτίωση των σχέσεων ήταν η αποκήρυξη της τρομοκρατίας από το Ιράν, το οποίο όπως δήλωσε σε συνέντευξη τύπου το 1989, είχε το στίγμα του *κράτους τρομοκράτη*⁷⁴. Στην Οδηγία Εθνικής Ασφάλειας του 1989 αναφερόταν πως η Αμερική εξακολουθούσε να βλέπει το Ιράν ως μεγάλη απειλή, κυρίως επειδή προσπαθούσε να εξάγει την επανάσταση στην περιοχή του περσικού κόλπου μέσω της στήριξης των τρομοκρατικών οργανώσεων⁷⁵.

Το 1990 εξακολουθούσε να είναι διάχυτη μια εχθρική στάση απέναντι στο ισλάμ, κυρίως από την κοινή γνώμη. Οι Αμερικανοί πίστευαν πως οι μουσουλμάνοι ήταν φανατισμένοι με τη θρησκεία τους και πως το ισλάμ ήταν μία αντί-δημοκρατική θρησκεία που απειλούσε τα αμερικανικά συμφέροντα⁷⁶. Αυτή η εχθρότητα εξέλαβε τη μορφή φυσικής βίας απέναντι σε Άραβες-μουσουλμάνους, σε σημείο που ο George Bush αποδοκίμασε δημοσίως αυτές τις πράξεις και ζήτησε από τον αμερικανικό λαό να απαλλαγεί από το δηλητήριο της προκατάληψης και των διακρίσεων⁷⁷.

73) Yazdani Enayatollah and Hussain Rizwan(2006). *United States Policy towards Iran after the Islamic Revolution: An Iranian Perspective*. International Studies 43:3 Sage Publications σελ.274

74) President George H. W. Bush discusses US-Iran relations during a primetime press conference, 8 Jun 1989.

75) National Security Directive 26. The White House, Washington, October 2, 1989.

76) Gerges Fawaz(1999). *America and Political Islam: Clash of Cultures Or Clash of Interests?* Cambridge University Press, σελ.8

77) The American Presidency Project. George Bush. September 24, 1990. *Remarks and a Question-and-Answer Session at a White House Briefing for Representatives of the Arab-American Community*

Περαιτέρω, η Προεδρία Bush ήρθε αντιμέτωπη με ιστορικές αλλαγές στη διεθνή σκηνή. Η λήξη του Ψυχρού Πολέμου το 1991 ανέδειξε τις ΗΠΑ ως μοναδική υπερδύναμη, αλλά ταυτόχρονα δημιούργησε ένα κενό ως προς την ύπαρξη απειλής. Από όλους τους πιθανούς εχθρούς, επικρατέστερη ήταν η ιδέα ενός μονολιθικού ισλάμ⁷⁸. Πόσο τυχαίο μπορεί να είναι το άρθρο του Bernard Lewis "Οι ρίζες της μουσουλμανικής οργής" το 1990, περί σύγκρουσης των πολιτισμών που αφορά στα εχθρικά αισθήματα των μουσουλμάνων εναντίον της κοσμικότητας και του μοντερνισμού; Ο Lewis αναφέρεται μεταξύ άλλων στο Ιράν, όπου είχε ξεσπάσει ένα κύμα μίσους εναντίον της Δύσης και δημιούργησε πανικό στους Αμερικανούς⁷⁹.

78)Gerges Fawaz(1999). *America and Political Islam*:...οπ.παρ.,σελ.13

79)Lewis Bernard(1990).*The Roots of Muslim Rage*. The Atlantic Magazine

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΙΡΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

1. Το Ιράν ως κράτος ταραχοποιός(*Rogue State*)

Αν και η προσπάθεια του Ιράν να αναπτύξει πυρηνική ενέργεια εντοπίζεται στο 1957 με παρότρυνση του Eisenhower, ενώ από το 1970 υποστηρίχθηκε από τη Γαλλία και τη Γερμανία, μετά την ιρανική επανάσταση η Δύση απέσυρε τη στήριξη της από το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν⁸⁰. Οι όροι *παράνομο κράτος* και *κράτος υποστηρικτής της τρομοκρατίας* που χρησιμοποιήθηκαν στην περίοδο Reagan και είχαν ως σημείο αναφοράς την ταχεία παραγωγή όπλων μαζικής καταστροφής από τις αναπτυσσόμενες χώρες -μεταξύ αυτών και το Ιράν- στηρίχθηκαν στον κίνδυνο απόκτησης όπλων νέας τεχνολογίας από κράτη που εχθρεύονταν την Αμερική και τους συμμάχους της.

Από το 1990 και μετά επικράτησε ο όρος του *κράτος ταραχοποιός* που αναφερόταν σε κράτη που είχαν επιθετικές διαθέσεις απέναντι στους γείτονες τους, ήταν αντίθετοι στην εξάπλωση της δημοκρατίας και καταστρατηγούσαν διεθνείς κανόνες για τη μη διασπορά πυρηνικών και χημικών όπλων⁸¹. Η λίστα των κρατών που παρουσιάζονται συχνότερα ως *ταραχοποιά* περιλαμβάνει το Ιράκ, το Ιράν, τη Β. Κορέα και τη Λιβύη⁸².

Το νέο δόγμα του *κράτους ταραχοποιός* αποτέλεσε τη νέα δαιμονολογία της Αμερικής και εστίασε στην απειλή της διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής από χώρες του τρίτου κόσμου, αντικαθιστώντας την κομμουνιστική απειλή που κάποτε προκαλούσε διαμάχη ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση⁸³.

Αν και τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί ένα κράτος ως *ταραχοποιό* είχαν ήδη προσδιοριστεί ως αναφορές σε άλλους χαρακτηρισμούς από τη δεκαετία του '80, ο όρος απέκτησε ιδιαίτερη σημασία στην περίοδο της κυβέρνησης Clinton, κατά την οποία η Αμερική συνέδεσε επιτυχώς τον όρο με την τρομοκρατία, την κατοχή όπλων μαζικής καταστροφής και τη διαδικασία ειρήνευσης στη Μέση Ανατολή⁸⁴.

80) Bruno Greg(2010). *Nuclear Program*. Council of Foreign Relations, σελ.2

81) Klare Michael(1995). *Rogue States and Nuclear Outlaws: America's Search for a New Foreign Policy*. Published by Hill and Wang σ.σ. 26

82) O'Reilly P. K.(2007). *Perceiving Rogue States: The Use of the "Rogue State" Concept by U.S. Foreign Policy Elites*. International Studies Association, σελ. 305

83) Klare Michael(1995) οπ.παρ., σελ.22-23

84) Tsui Chin-Kuei(2013). *Framing the Threat of Rogue States: Iraq, Iran and President Clinton's Dual-Containment Approach to Middle East Peace*. The National Centre for Peace and Conflict Studies, University of Otago, σελ.3 και The American Presidency Project. *Remarks at the World Jewish Congress Dinner in New York City* April 30, 1995

Η κατηγοριοποίηση των κρατών σε *ταραχοποιά* παρείχε στην κυβέρνηση Clinton ένα χρήσιμο πλαίσιο για να αιτιολογήσει την πολιτική της στην περιοχή του Κόλπου και πιο συγκεκριμένα τις καθοδηγούμενες από την Αμερική αποστολές στο Ιράκ και τις κυρώσεις κατά του Ιράν⁸⁵.

Ο Warren Christopher, Υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Clinton, έτρεφε μία προσωπική έχθρα απέναντι στο Ιράν, που αναπτύχθηκε από την εποχή που ήταν επικεφαλής των διαπραγματεύσεων της Συμφωνίας της Αλγερίας μεταξύ Ιράν-ΗΠΑ. Ο Christopher αναφερόταν στο Ιράν με αρνητικά επίθετα όπως *κράτος ταραχοποιός, παράνομο κράτος, επικίνδυνο κράτος*⁸⁶. Έβλεπε το "διαβολικό χέρι" του Ιράν όπου και αν πήγαινε κατηγορώντας το πως χρησιμοποιεί συστηματικά την τρομοκρατία ως εργαλείο εθνικής πολιτικής. Αυτό οδήγησε τον Christofer να πείσει τον Clinton να εφαρμόσει την σκληρότερη επιλογή ανάμεσα σε άλλες, που δεν ήταν άλλη από την πλήρη διακοπή εμπορικών συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένης και της αγοράς ιρανικού πετρελαίου από τις αμερικανικές εταιρίες⁸⁷.

Η πολιτική της "διπλής ανάσχεσης" που πιστώθηκε μεταξύ άλλων στον Martin Indyk, δικαιολογήθηκε επαρκώς από το αφήγημα του *κράτος ταραχοποιός*⁸⁸ και παράλληλα ωφέλησε τον αιώνιο εχθρό του Ιράν, το Ισραήλ. Ο Indyk διετέλεσε Σύμβουλος του Προέδρου Clinton σε ζητήματα Μέσης Ανατολής ενώ ήταν και ισχυρό μέλος του Ινστιτούτου της Ουάσινγκτον. Το τελευταίο χρηματοδοτούταν από την πανίσχυρη Αμερικανό-Ισραηλινή Επιτροπή Δημοσίων Υποθέσεων, η οποία επιχειρούσε να επιδράσει στην αμερικανική εξωτερική πολιτική σχετικά με την διατήρηση ή την επιβολή επιπλέον κυρώσεων κατά του Ιράν⁸⁹.

Από την εποχή που ο Reagan αναφέρθηκε στο *Συνασπισμό τρομοκρατικών κρατών*(1985)που αποτελείται από *παράνομα κράτη* τα οποία εκπαιδεύουν και χρηματοδοτούν τρομοκράτες και παράλληλα ελέγχουν τρομοκρατικές ενέργειες εναντίον Αμερικανών πολιτών, περάσαμε στην εποχή της επικίνδυνης διασποράς χημικών κεφαλών και βαλλιστικών πυραύλων, τα οποία είχαν πέσει στα χέρια κυβερνήσεων που αποδεδειγμένα είχαν επιδείξει επιθετικότητα και συμμετοχή σε τρομοκρατικές ενέργειες (δήλωση του James Baker, Υπουργού Εξωτερικών της κυβέρνησης Bush το 1989)⁹⁰.

85)Tsui Chin-Kuei(2013)οπ.παρ.σελ.4

86)Fayazmanesh Sasan(2003).*The Politics of the U.S. Economic Sanctions Against Iran*. Review of Radical Political Economics, 35:3,σελ.229 και στο Miles Alex(2013).*US Foreign Policy and the Rogue State Doctrine*. Published by Routledge, σελ.43

87)Lippman Thomas in The Washington Post, May 8, 1995 "*FOR CHRISTOPHER, IRAN IS PUBLIC ENEMY NO. 1*"

88)Tsui Chin-Kuei (2013) οπ.παρ.σελ.3 και Litwak Robert(2000). *Rogue States and U.S. Foreign Policy: Containment After the Cold War*. The Johns Hopkins University Press, σελ.57

89)Fayazmanesh Sasan(2003)οπ.παρ.σελ.228

90)Klare Michael(1995)οπ.παρ. σελ.26-27

Ο Bush χρησιμοποίησε τον όρο *κράτος αποστάτης*⁹¹. Τελικά από το 1990 άρχισε να χρησιμοποιείται ο όρος *κράτος ταραχοποιός* για να περιγράψει την απειλή από το νέο τύπο εχθρού⁹². Το Ιράν αποτελούσε τμήμα όλων των αφηγημάτων.

2. Το Ιράν ως τμήμα του άξονα του κακού (Axis of Evil)

Από το 2002 και μετά το Ιράκ, το Ιράν και η Β. Κορέα θα συναπάρτιζαν τον περίφημο *άξονα του κακού*, όρο που χρησιμοποίησε ο George Walker Bush στην ετήσια ομιλία του στη συνεδρίαση του κογκρέσου, για να χαρακτηρίσει τα τρία κράτη ως απειλή στην παγκόσμια ειρήνη. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κρατών του *άξονα του κακού* ήταν ίδια με αυτά του *κράτος ταραχοποιός*⁹³.

Ο όρος *κράτος ταραχοποιός* εξακολούθησε να χρησιμοποιείται και από την κυβέρνηση Bush. Ο ίδιος ο Bush στην ομιλία του για την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας το 2002, προσδιόρισε τα ήδη γνωστά χαρακτηριστικά του *κράτους ταραχοποιός* προσθέτοντας πως αυτά τα κράτη κακομεταχειρίζονται τους λαούς τους και χρησιμοποιούν τα κέρδη από τις πηγές εθνικού πλούτου προς όφελος των ηγετών τους⁹⁴. Ο Υφυπουργός Εξωτερικών John Bolton δήλωσε το 2003 πως η Αμερική θα έπρεπε να αποτρέψει τη διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής σε *ταραχοποιά κράτη* ή να τα αφαιρέσει από αυτά που τα κατέχουν ήδη ή βρίσκονται πολύ κοντά στο να τα αποκτήσουν⁹⁵.

Ωστόσο η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Bush ταυτίστηκε περισσότερο με τον όρο *άξονας του κακού*⁹⁶ αιτιολογώντας τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας που ξεκίνησε από την Αμερική μετά από τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, εναντίον των κρατών που επιδίωκαν να αποκτήσουν όπλα μαζικής καταστροφής για να απειλήσουν την ασφάλεια της χώρας.

Λίγο μετά την αναφορά στον *άξονα του κακού*, ο Bush δήλωνε δημοσίως πως θα αύξανε τις αμυντικές δαπάνες, προκειμένου να προστατεύσει την Αμερική και τους συμμάχους της από μία ξαφνική επίθεση προερχόμενη από τα πιο επικίνδυνα κράτη στον κόσμο⁹⁷.

91) *Public Papers of the Presidents of the United States: George Bush*, 1991, σελ.1565

92) Klare Michael (1995) οπ.παρ. σελ.27

93) The White House, President George W. Bush, *President Delivers State of the Union Address*, January 29, 2002

94) George W. Bush, *The National Security Strategy of the United States of America*, (Washington, DC: The White House, September 2002), 13-14

95) Colonel Scott A. Enold (2009). *Rogue States and Deterrence Strategy*. U.S. Army War College, σελ.21

96) O'Reilly P. K. (2007) οπ.παρ. σελ.304

97) Ryan Maria (2002). *Inventing the 'axis of evil': the myth and reality of us intelligence and policymaking after 9/11*. *Intelligence and National Security*, 17:4, σελ.62

Το γεγονός πως στο περιβάλλον της κυβέρνησης Bush κυριαρχούσε η νέο-συντηρητική ιδεολογία, αυτομάτως οδηγούσε την εξωτερική πολιτική σε πιο τολμηρές και αποφασιστικές επιλογές που συνδυάζονταν με τη στρατιωτική ισχύ. Πολλά από τα μέλη της κυβέρνησης ήταν μέλη της ομάδας "Σχέδιο για τον Νέο Αμερικανικό Αιώνα", κεντρική ιδέα της οποίας ήταν πως η υπεροχή της Αμερικής θα πρέπει να συνδυάζεται με στρατιωτική ισχύ, καθώς ο ουσιώδης ρόλος της Αμερικής ήταν να διατηρήσει την ειρήνη και την ασφάλεια στον κόσμο⁹⁸. Μέρος αυτής της πολιτικής ήταν και η αλλαγή καθεστώτων στα κράτη που δεν αποδέχονταν την αμερικανική ηγεμονία και δη σε αυτά που ήταν πλούσια σε ενεργειακές πηγές, όπως το Ιράν⁹⁹.

Αν η νέο-συντηρητική ιδεολογία συνδυαστεί με τη Μανιχαϊστική θέαση του κόσμου από τον Bush η οποία πρεσβεύει τη μάχη των δυνάμεων του καλού και του κακού στον κόσμο¹⁰⁰ και πως αυτή χρησιμοποιούταν στο δημόσιο λόγο, συμπεραίνουμε πως για την κυβέρνηση Bush υπήρξε η απόλυτη αιτιολόγηση της πολιτικής απέναντι στο Ιράκ και το Ιράν.

Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου ο Bush χρησιμοποίησε επίμονα τη λέξη *κακοποιός* και ορκίστηκε πως θα απαλλάξει τον κόσμο από το *κακό*, χαρακτηρίζοντας λίγο αργότερα το Ιράκ, το Ιράν και τη Β. Κορέα *ως άξονα του κακού*¹⁰¹. Ο Bush δεν καταφερόταν εναντίον του ισλάμ και όπως επανειλημμένως είχε δηλώσει το ισλάμ αποτελούσε μία ειρηνική θρησκεία που πρεσβεύει την αγάπη και όχι το μίσος. Ο πόλεμος της Αμερικής ήταν εναντίον του *κακού* προκειμένου να επικρατήσει το *καλό*, δεν ήταν εναντίον του ισλάμ¹⁰².

Τη δεκαετία του 2000 το *αφήγημα* για τα όπλα μαζικής καταστροφής και η σύνδεση του με ορισμένα κράτη παρέμενε το ίδιο, αυτό που είχε αλλάξει ήταν ότι η απειλή είχε γίνει μεγαλύτερη καθώς οι ισλαμιστές είχαν χτυπήσει στο έδαφος της Αμερικής. Αυτό ενέτεινε την απειλή της απόκτησης πυρηνικών όπλων από το Ιράν. Εκείνη την εποχή επικρατούσε η *πεποίθηση* πως η Τεχεράνη εκτός του ότι είχε επενδύσει οικονομικά αλλά και σε ανθρώπινο δυναμικό σχετικά με το πυρηνικό της πρόγραμμα, διατηρούσε και πυρηνικές εγκαταστάσεις¹⁰³.

98) Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις αρχές και τους συμμετέχοντες στο "Σχέδιο για τον Νέο Αμερικανικό Αιώνα" βλ. στο Project for the New American Century, *Statement of Principles*

99) Yazdani Enayatollah and Hussain Rizwan (2006). *United States Policy towards Iran after the Islamic Revolution: An Iranian Perspective*. International Studies 43:3 Sage Publications σελ.271

100) Wright Robert (2009). *War on Evil*. Foreign Policy Magazine, October 23, 2009. σελ.34

101) 98) στο ίδιο, σελ.34

102) *Remarks by the President George W. Bush at a Town Hall Meeting with Citizens of Ontario Ontario Convention Center, Ontario, January 5, 2002* για περισσότερες δηλώσεις του Μπους σχετικά με το ισλάμ και τον πόλεμο εναντίον του κακού βλέπε The White House, Backgrounder: The President's Quotes On Islam

103) Gawdat Bahgat (2006). *Nuclear proliferation: The Islamic Republic of Iran*. Iranian Studies, 39:3, σελ.308

Ο George Bush δήλωνε το 2007 πως αν τελικά το Ιράν αποκτούσε πυρηνικά όπλα, αυτό θα οδηγούσε στον Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο¹⁰⁴.

Στην αμερικανική κοινωνία είχε ενταθεί ο φόβος για τους μουσουλμάνους μετά τις επιθέσεις της 11/9 και είχε αυξηθεί η εχθρότητα απέναντι τους. Η διαιώνιση των αρνητικών στερεοτύπων συνέβαλλε σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη διακρίσεων και βίας, μιας και το αρνητικό κλίμα τόσο για το ισλάμ όσο και για τους μουσουλμάνους είχε ήδη εγκαθιδρυθεί από τη δεκαετία του '80¹⁰⁵.

3. Η περίοδος Obama : ένα νέο αφήγημα;

Όταν ανέλαβε την Προεδρία ο Barack Obama δήλωσε με απόλυτη σαφήνεια πως η Αμερική δεν βρισκόταν σε πόλεμο με το Ισλάμ και πως η συνεργασία με τον μουσουλμανικό κόσμο ήταν απαραίτητη προκειμένου να μειωθούν οι βίαιες ιδεολογίες¹⁰⁶. Ο Obama δεσμεύτηκε να δια φωτίσει τους Αμερικανούς σχετικά με το πραγματικό ισλάμ και να καταρρίψει τα αρνητικά στερεότυπα που κυριαρχούσαν επί δεκαετίες¹⁰⁷.

Στην ομιλία του στο Κάιρο τον Ιούνιο του 2009, μίλησε για μία νέα αρχή μεταξύ της Αμερικής και των μουσουλμάνων που θα βασιζόταν σε αμοιβαίο συμφέρον και αμοιβαίο σεβασμό. Αναφερόμενος στο Ιράν είπε, πως αν και θα ήταν δύσκολο να ξεπεραστούν δεκαετίες δυσπιστίας μεταξύ των δύο χωρών, ήταν διατεθειμένος να βελτιώσει τη σχέση της Αμερικής με την Τεχεράνη με εντιμότητα και αποφασιστικότητα¹⁰⁸. Ήταν προφανές πως υπήρξε μία αλλαγή ρητορικής στον δημόσιο λόγο σχετικά με το Ιράν, όμως είχε αλλάξει και το αφήγημα;

Για παράδειγμα, η Hillary Clinton (Υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Obama), ως Γερουσιαστής το 2008 και κατά τη διάρκεια της προεκλογικής διαδικασίας για το χρίσμα των Δημοκρατικών, είχε δηλώσει πως αν γινόταν Πρόεδρος θα εξολόθρευε το Ιράν αν το τελευταίο προέβαινε σε επίθεση εναντίον του Ισραήλ¹⁰⁹.

104) Spetalnick Matt in Reuters, December 3, 2007. *Report contradicts Bush on Iran nuclear program.*

105) Gallup, *Islamophobia: Understanding Anti-Muslim Sentiment in the West.*

106) The White House, Office of the Press Secretary. Remarks by President Obama to the Turkish Parliament, April 6, 2009

107) Gerges, F. A. (2013). *The Obama approach to the Middle East: the end of America's moment?* International Affairs, 89(2), σελ.303

108) Limbert John (2015). *The Obama Administration. The Iran Primer*, σελ.3

109) Barnes Joe in Express, November 12, 2016. *DODGED THAT BULLET: Hillary Clinton said US could obliterate Iran' if she was President.*

Ο Joe Biden ως Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Obama, δήλωσε το 2009 στο NBC πως δεν θεωρούσε το Ιράν ως δημοκρατική χώρα και πως ο Ayatollah Ali Chamenei και οι υπόλοιποι κληρικοί αποτελούσαν ένα καθεστώς στο οποίο η Αμερική δεν θα επέτρεπε να αποκτήσει πυρηνικά όπλα¹¹⁰.

Ο Obama έβαζε ως προϋπόθεση για τη βελτίωση των σχέσεων με το Ιράν τη μη ανάπτυξη πυρηνικού προγράμματος από το τελευταίο. Όπως δήλωσε στην Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας του 2010 η μεγαλύτερη απειλή για την ασφάλεια της Αμερικής ήταν μία τρομοκρατική επίθεση με πυρηνικό όπλο και ως κορυφαία προτεραιότητα έθετε τη μη διασπορά πυρηνικών όπλων¹¹¹. Εντούτοις, ήταν μία γενική αναφορά χωρίς να στοχοποιήσει ή να κατηγοριοποιήσει κράτη όπως έκαναν οι προκάτοχοι του, όταν μιλούσαν για κατοχή πυρηνικών όπλων και υποστήριξη της τρομοκρατίας από συγκεκριμένα κράτη και αυτό σηματοδοτούσε μία αλλαγή στην αντίληψη του Obama για την εξωτερική πολιτική.

Ο Obama επέλεξε την οδό της διπλωματίας για να αντιμετωπίσει το Ιράν και απέφυγε την κατηγοριοποίηση του σε ομάδα επικίνδυνων κρατών (π.χ. άξονας του κακού, κράτη που υποστηρίζουν την τρομοκρατία, κ.τ.λ.) που είχε ως αποτέλεσμα τη μεγέθυνση της απειλής. Αυτό φάνηκε από την επιλογή του να αμβλύνει τη δημόσια ρητορική σε σχέση με αυτά τα κράτη.

Κατά τα άλλα η επιλογή της μη κατηγοριοποίησης δεν σήμαινε αυτομάτως την απαλοιφή των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του *κράτος ταραχοποιός* ή του *παράνομου κράτους* ή του κράτους που αποτελούσε τμήμα του *άξονα του κακού*. Απλώς ο Obama δεν έκανε χρήση αυτών των όρων. Για παράδειγμα, το 2010 περιέγραψε το Ιράν ως ένα κράτος με παράνομο πυρηνικό πρόγραμμα, που υποστήριζε την τρομοκρατία και υπονόμει την ειρήνευση μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης, χωρίς όμως να το χαρακτηρίσει με κάποιο τρόπο¹¹².

Αργότερα στην Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας του 2015, χρησιμοποίησε τον όρο *αναζιόπιστα κράτη* για να περιγράψει τη σοβαρότητα του να περιέλθουν στα χέρια αυτών των κρατών ή των τρομοκρατών πυρηνικά όπλα¹¹³ χωρίς πάλι να ταυτίσει ένα συγκεκριμένο κράτος με τον όρο.

110)Kranish Michael in The Boston Globe, June 15, 2009. *As Iran roils, US still hopes for talks.*

111)National Security Strategy 2010, May 2010.The White House, σελ.23

112)στο ίδιο, σελ.

113) National Security Strategy 2015, February 2015. The White House, σελ.11

Το 2015 ο Obama έκανε την υπέρβαση και αφαίρεσε την Κούβα από τη λίστα των κρατών που υποστηρίζουν την τρομοκρατία¹¹⁴, ενώ υπέγραψε μαζί με πέντε άλλα κράτη το "Κοινό Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης" που αφορούσε στη δέσμευση του Ιράν να μην αποκτήσει ποτέ πυρηνικά όπλα και πως το πυρηνικό του πρόγραμμα θα υπήρχε αποκλειστικά για ειρηνικούς σκοπούς¹¹⁵. Αν και το Ιράν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του που απέρρεαν από τη συμφωνία, σύμφωνα με τον Αναπληρωτή Σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας Ben Rhodes, άλλες όψεις της ιρανικής συμπεριφοράς παρέμεναν απαράλλακτες, όπως η υποστήριξη τρομοκρατικών οργανώσεων αλλά και του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία, οι απειλές στο Ισραήλ και το γεγονός ότι δοκιμάζει βαλλιστικούς πυραύλους¹¹⁶.

Αυτό που φαίνεται να είχε αλλάξει ήταν η επιλογή εξωτερικής πολιτικής από τον Obama και όχι το αφήγημα για το Ιράν. Απλώς ο Obama επέλεξε μία άλλη οδό προσέγγισης των επικίνδυνων κρατών προκειμένου να εξασφαλίσει τα συμφέροντα της χώρας του.

Παρά την αλλαγή τόνου στο δημόσιο λόγο για το ισλάμ και τους μουσουλμάνους, οι Αμερικανοί εξακολουθούσαν να έχουν αρνητική αντίληψη για τις αραβικές και μουσουλμανικές κοινότητες¹¹⁷ γεγονός που εξακολουθούσε να πυροδοτείται και από τα τηλεοπτικά δίκτυα¹¹⁸.

114)Tisdall Simon in The Guardian, 15 April 2015. Obama taking Cuba off terror list signals end for dated idea of rogue states.

115)US Department of State,Joint Comprehensive Plan of Action,14July2015,σελ.3

116)The White House, June 16, 2016. *Remarks by Deputy National Security Advisor Ben Rhodes at the Iran Project.*

117)Arab American Institute, July 29, 2015.*American Attitudes Towards Arabs and Muslims : 2015* και Pew Research Center, July 16, 2014. *How Americans Feel about Religious Groups*

118)Considine Craig(2017).*The Racialization of Islam in the United States: Islamophobia, Hate Crimes, and "Flying while Brown"*. Religions 2017, 8, 165 σελ.2

4. Η περίοδος Trump : επιστροφή στην ανάδειξη του αφηγήματος

Μετά από το διπλωματικό άνοιγμα του Barack Obama προς το Ιράν και την αλλαγή ύφους στις δημόσιες τοποθετήσεις, η κυβέρνηση του Donald Trump επανέφερε στο δημόσιο λόγο το εχθρικό κλίμα που επικρατούσε στις σχέσεις ΗΠΑ-Ιράν πριν το 2008.

Ο χαρακτηρισμός *κράτος ταραχοποιός* που αφορούσε στο Ιράν, επανήλθε στο προσκήνιο από τον Donald Trump ελαφρώς παραποιημένος ως *ταραχοποιό καθεστώς*, οι ηγέτες του οποίου ενθαρρύνουν συνθήματα όπως το "Θάνατος στην Αμερική" και παράλληλα χρηματοδοτούν τρομοκράτες για να επιτεθούν στους Άραβες γείτονες τους και στο Ισραήλ. Υπήρξε εμπλουτισμός του αφηγήματος με την προσθήκη του όρου *φονικό καθεστώς*, που το μόνο που εξάγει είναι αιματοχυσία και χάος¹¹⁹.

Ο όρος *ταραχοποιό καθεστώς* επαναλήφθηκε από τον Υπουργό Άμυνας James Mattis σε ομιλία του στο πανεπιστήμιο Τζων Χόπκινς όπου δήλωσε πως "*ταραχοποιά καθεστώτα* όπως η Βόρεια Κορέα και το Ιράν επιμένουν στο να πραγματοποιούν παράνομες πράξεις και να απειλούν την περιφερειακή και παγκόσμια σταθερότητα". Ενώ σε άλλη δήλωση του προς τους δημοσιογράφους ανέφερε πως "όταν υπάρχει πρόβλημα στην περιοχή, όπου και να κοιτάξεις βρίσκεις το Ιράν"¹²⁰. Αυτή τη δήλωση την είχε κάνει παλαιότερα και ο Warren Christopher επί κυβέρνησης Clinton όπως είδαμε παραπάνω, αλλά ουσιαστικά υφίσταται από το 1980 μετά την αμερικανική ομηρία(βλ. παραπάνω αποτίμηση του αφηγήματος) γεγονός που αποδεικνύει πως το αφήγημα για το Ιράν δεν έχει αλλάξει.

Ο Υπουργός Εξωτερικών Mike Pompeo χαρακτήρισε το Ιράν ως τον μεγαλύτερο υποστηρικτή της τρομοκρατίας¹²¹ ενώ στην κεντρική ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών παρουσιάζεται μία φωτογραφία με τον Ayatollah Chamenei και τον τίτλο : "*Παράνομο καθεστώς: ένα χρονικό με τις καταστροφικές δραστηριότητες του Ιράν*"¹²².

Το αφήγημα για το Ιράν είναι πλέον πολύ ισχυρό με πολεμική ρητορική. Ο Trump απειλεί το Ιράν ακόμα και με πόλεμο ενώ ο Ιρανός Πρόεδρος Hassan Rouhani απαντά σε έντονο τόνο πως ένας πόλεμος με το Ιράν θα αποτελέσει τη "μητέρα όλων των πολέμων", αφήνοντας να εννοηθεί πως θα είναι καταστροφικός¹²³.

119)Dorell Oren in USA TODAY, September 19, 2017. *President Trump at U.N.: Here are the 3 nations in Trump's new 'Axis of Evil*.

120)Bickerton James in Express, September 22, 2018. *They WON'T get away with it!' - US threatens Iran with WAR if Americans attacked*

121)Wasmi Naser in The National, April 29, 2018.*Pompeo says Iran 'biggest sponsor of terrorism in the world'*

122)US Department of State. *Outlaw State : a chronicle of Iran's destructive activities*

123)Farmanfarmaian Roxane in Aljazeera, 1 August 2018. *Why Trump needs to be cautious in his war of words with Iran*

Την απειλή για πόλεμο είχε εξαπολύσει και ο George Bush το 2007 σε περίπτωση που το Ιράν αποκτούσε πυρηνικά όπλα(βλ. παραπάνω *Το Ιράν ως τμήμα του άξονα του κακού*).

Ο Trump ανέβασε τους τόνους και ενέτεινε τις προσβολές και τις κατηγορίες εναντίον του Ιράν αφού πρώτα ήρθε πιο κοντά στο Ισραήλ και στη Σαουδική Αραβία. Ωστόσο ένας πόλεμος με το Ιράν θα ήταν μάλλον απίθανος με την απομόνωση που βιώνει η Αμερική, μετά από την απόσυρση της από τη συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και την επιδείνωση των σχέσεων της με την Ευρωπαϊκή Ένωση¹²⁴.

Το αφήγημα για το Ιράν στην περίοδο Trump αποτελεί συνέχεια του αφηγήματος των προηγούμενων κυβερνήσεων. Αν εξαιρέσουμε την περίοδο Obama που υπήρξε μία αλλαγή ως προς την προσέγγιση των *εχθρών* -χωρίς ωστόσο να παρατηρείται αλλαγή της αντίληψης για το Ιράν- όλες οι κυβερνήσεις από το 1979 και μετά, είχαν ταυτόσημες ιδέες για το Ιράν και την ίδια επιθετική πολιτική.

124)στο ίδιο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει κανείς μελετώντας τις δηλώσεις αξιωματούχων του στενού περιβάλλοντος των Αμερικανών Προέδρων αλλά και των ίδιων των Προέδρων για το Ιράν, είναι πως από την ιρανική επανάσταση και μετά παρατηρούνται κοινές αναφορές με αρνητική χροιά. Αυτό θα έλεγε κανείς πως είναι αποτέλεσμα των *αρνητικών στερεοτύπων* που ακολουθούν το Ιράν μετά από την επανάσταση και κυρίως μετά από την αμερικανική ομηρία, τα οποία διαπερνούν όλες τις κυβερνητικές περιόδους μέχρι και σήμερα επιδρώντας στην εξωτερική πολιτική της Αμερικής απέναντι στο Ιράν.

Αυτό με τη σειρά του αποδεικνύει την υπόθεση πως οι *ιδέες* των ιθυνόντων της δημόσιας πολιτικής και κατ' επέκταση της εξωτερικής πολιτικής, επηρεάζουν την κρίση τους και τη λήψη μιας απόφασης.

Η αρνητική θέαση του Ιράν διαχρονικά τόσο από τις ρεπουμπλικανικές όσο και από τις δημοκρατικές αμερικανικές κυβερνήσεις, καταδεικνύει την *αναπαραγωγή* του ίδιου αφηγήματος μέσα στο χρόνο το οποίο *άλλοτε* ενισχύεται όπως π.χ. κατά την περίοδο Bush εξαιτίας των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11/9 και *άλλοτε* μετριάζεται όπως στην περίοδο Obama ως επιλογή εξωτερικής πολιτικής. Τις περισσότερες φορές χρησιμοποιείται ως εργαλείο προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των αμερικανικών κυβερνήσεων π.χ. η πολιτική της διπλής ανάσχεσης, ή η επιβολή κυρώσεων ώστε να περιοριστεί η δύναμη του Ιράν σε περιφερειακό επίπεδο.

Υπάρχουν δεδομένα που μπορούν να αιτιολογήσουν τις αρνητικές ιδέες που έχουν αναπτύξει οι Αμερικανοί για το Ιράν, όπως και δεδομένα που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αρνητική αντίληψη του Ιράν για την Αμερική. Όμως αφενός αυτό αποτελεί το θέμα μιας διαφορετικής μελέτης και αφετέρου είναι ένα ζήτημα που αφορά στην αλλαγή πολιτικής συμπεριφοράς, τον περιορισμό των απαιτήσεων και φυσικά τον μετριασμό των συμφερόντων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- Akhavi Shahrugh(2003). *Islam and the West in world history*, Third World Quarterly, 24:3,
- Bouchat Crarence(*A fundamentalist Islamic threat to the west* .Studies in Conflict & Terrorism, 19:4
- Campbell J.(2002). *Ideas, Politics, And Public Policy*. Annual Review of Sociology, Department of Sociology, Dartmouth College, vol.28
- Dougherty J. & Pfaltzgraff P. (1992 β)*Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων, Τόμος Β'*. Εκδόσεις Παπαζήση
- Esposito John(1999). *The Islamic Threat: Myth or Reality?* Oxford University Press,third edition
- Flibbert Andrew(2006).*The Road to Baghdad: Ideas and Intellectuals in Explanations of the Iraq War*. Secutity Studies, Routledge
- Gerges Fawaz(1997). *Islam and Muslims in the Mind of America: Influences on the Making of U. S. Policy*. Journal of Palestine Studies, 26:2
- Goldstein J. & Keohane R.(1993). *Ideas and Foreign Policy:Beliefs, Institutions and Political Change*.Cornell University Press
- Hafez Kai(2000).*The Islamic World and the West: An Introduction to Political Cultures and Internatinal Relations*.Koninklijke Brill NV Leiden,
- Jackson Richard(2007).*Constructing Enemies: 'Islamic Terrorism' in Political and Academic Discourse*. Government and Opposition, Vol:3
- Jervis Robert(1976,2017).*Perception and Misperception in International Politics: New Edition*. Princeton University Press, σ.σ.26,29
- Little Douglas(2008). *American Orientalism: The United States and the Middle East Since 1945*.The University of North Carolina Press
- O'Reilly K.P(2007).Perceiving Rogue States: The Use of the “Rogue State” Concept by U.S. Foreign Policy Elites. International Studies Association
- Riedel Bruce(2012).*Becoming Enemies: U.S.-Iran Relations and the Iran-Iraq War, 1979–1988*. Foreword in James G. Blight, Janet M. Lang, Hussein Banai, Malcolm Byrne, John Tirman. Published by Rowman & Littlefield Publishers. σελ.xii
- Ripley Charles(2016). *Discourse in Foreign Policy* .Oxford University Press
- Ροζάκης Χρήστος(1985). *Διεθνής πολιτική. Εισαγωγικά μαθήματα, Τεύχος Α'* στο Τσαρδανίδης Χαράλαμπος (2006) *Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική: Θεωρητικές Προσεγγίσεις για το Εσωτερικό και το Διεθνές Περιβάλλον*. Εκδόσεις Παπαζήση
- Snyder R., Bruck H., Sapin B.(2002)*Foreign Policy Decision-Making* στο Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, σπ.παρ.σελ.60
- Τσαρδανίδης Χαράλαμπος (2006) *Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική: Θεωρητικές Προσεγγίσεις για το Εσωτερικό και το Διεθνές Περιβάλλον*
- Wittkopf Eugene, Jones Christopher, Kegley Charles(2008). *American Foreign Policy: Pattern and Process*. Thomson Wadsworth

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- Ashraf Pahlavi(1995). *Time for Truth* και Cyrus Vance, *Hard Choices: Critical Years in America's Foreign Policy* στο Guerrero Javier Gil(2015). *Human Rights and Tear Gas: The Question of Carter Administration Officials Opposed to the Shah*. British Journal of Middle Eastern Studies,
- Bowden Mark(2006).*Guests of the Ayatollah: The Iran Hostage Crisis: The First Battle in America's War with Militant Islam*. Grove PressCoscia Monical(2016). *The Fateful 52: How the American Media Sensationalized the Iran Hostage Crisis*. E-International Relations
- Craig Brian(2017).*The Iran-Contra Affair:the Reagan administration's covert arms-for-hostages deal sparked an independent counsel probe*.The Miller Center Foundation
- Damico John Kelly(1999)*From Civil rights to human rights: the Career of Patricia Derian* στο Guerrero Javier Gil(2015). *Human Rights and Tear Gas:The Question of Carter Administration Officials Opposed to the Shah*. British Journal of Middle Eastern Studies
- Dorman William and Farhang Mansour(1987). *The U.S. Press and Iran: Foreign Policy and the Journalism of Deference*. Berkeley: University of California Press
- Gerges Fawaz(1999). *America and Political Islam: Clash of Cultures Or Clash of Interests? Cambridge University Press*
- Guerrero Javier Gil(2016).*The Carter Administration and the Fall of Iran's Pahlavi Dynasty:US-Iran Relations on the Brink of the 1979 Revolution*. Published by Palgrave macmillan
- Harney Desmond(1998).*The Priest and the King: An Eyewitness Account of the Iranian Revolution*. I.B. Tauris Publishers
- Helms Cynthia, *An Ambassador's Wife in Iran* στο Guerrero Javier Gil(2016).*The Carter Administration and the Fall of Iran's Pahlavi Dynasty:US-Iran Relations on the Brink of the 1979 Revolution*. Published by Palgrave macmillan.
- Hoogland Eric. *Reagan's Iran: Factions Behind US Policy in the Gulf*. Middle East Research and Information Project
- Houghton David Patrick(2001).*US Foreign Policy and the Iran Hostage Crisis* .Cambridge University Press
- Lewis Bernard(1990).*The Roots of Muslim Rage*. The Atlantic Magazine
- Marshall Jonathan, Scott Dale Peter, Hunter Jane(1987).*The Iran-Contra Connection: Secret Teams and Covert Operations in the Reagan Era*. Black Rose Books
- McAlister Melani(2001). *Epic Encounters: Culture, Media and U.S. Interests in the Middle East, 1945–2000* στο Coscia Monical(2016). *The Fateful 52: How the American Media Sensationalized the Iran Hostage Crisis*. E-International Relations
- Mondale Walter(2010). *The Good Fight: A Life in Liberal Politics*. Published by Scribner National Security Directive 26. The White House, Washington, October 2, 1989
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος(2002). *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική 1945-2002*. Εκδόσεις Ποιότητα, Ε' Έκδοση 2012
- Phillips James(1980). *Iran, the U.S., and the Hostages: After 300 Days*. The Heritage Foundation
- Sick Gary(1985). *All Fall Down : America 's Fateful Encounter With Iran*. I.B.Tauris & C.O., London
- State Department to US Embassy Tehran, “Suggested Press Guidance,” February 11, 1979, IR02286, Iran Revolution Collection, DNSA
- Shakman Burd Elizabeth(2008).*The Politics of Secularism in International Relations* στο Coscia Monical(2016) *The Fateful 52: σπ.παρ.*
- Sullivan William. Cable from American Embassy Tehran to State Department(Tehran1691/1) "*Iran:Understanding the Shi'ite Islamic Movement*" February 1978
- Tarock Adam(1996). *US-Iran relations: Heading for confrontation?* Third World Quarterly, 17:1
- The Carter Administration and the "Arc of Crisis": Iran, Afghanistan and the Cold War in Southwest Asia, 1977-1981.Central Intelligence Agency National Foreign Assessment Center, 20 March 1979, Intelligence Memorandum, *Iran's Ayatollahs*
- Walter C., Vöneyk S., Roeben V., Schorkopf F. (Eds.)(2004). *Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security versus Liberty?* Published by Springer
- Wilson Ernest(2004). *Diversity and U.S. Foreign Policy: A Reader*. Published by Routledge, σελ.243
- Yazdani Enayatollah and Hussain Rizwan(2006).*United States Policy towards Iran after the Islamic Revolution: An Iranian Perspective*. International Studies 43:3
- Zanchetta Barbara(2014).*The Transformation of American International Power in the 1970s*.Cambridge University Pres

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- Bruno Greg(2010). *Nuclear Program*. Council of Foreign Relations
- Considine Craig(2017).*The Racialization of Islam in the United States: Islamophobia, Hate Crimes, and “Flying while Brown”*. Religions 2017, 8, 165
- Colonel Scott A. Enold(2009).*Rogue States and Deterrence Strategy*. U.S. Army War College
- Fayazmanesh Sasan(2003).*The Politics of the U.S. Economic Sanctions Against Iran*. Review of Radical Political Economics, 35:3
- Gawdat Bahgat (2006). *Nuclear proliferation: The Islamic Republic of Iran*. Iranian Studies, 39:3
- Gerges, F. A. (2013). *The Obama approach to the Middle East: the end of America’s moment?* International Affairs, 89(2)
- Klare Michael(1995). *Rogue States and Nuclear Outlaws: America’s Search for a New Foreign Policy*. Published by Hill and Wang
- Litwak Robert(2000). *Rogue States and U.S. Foreign Policy: Containment After the Cold War*. The Johns Hopkins University Press
- Miles Alex(2013).*US Foreign Policy and the Rogue State Doctrine*. Published by Routledge
- O’Reilly K.P(2007).*Perceiving Rogue States: The Use of the “Rogue State” Concept by U.S. Foreign Policy Elites*. International Studies Association
- Ryan Maria(2002). *Inventing the ‘axis of evil’: the myth and reality of us intelligence and policymaking after 9/11*. Intelligence and National Security, 17:4
- Tsui Chin-Kuei(2013). *Framing the Threat of Rogue States: Iraq, Iran and President Clinton’s Dual-Containment Approach to Middle East Peace*. The National Centre for Peace and Conflict Studies, University of Otago
- Yazdani Enayatollah and Hussain Rizwan(2006).*United States Policy towards Iran after the Islamic Revolution: An Iranian Perspective*. International Studies 43:3 Sage Publications

ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Barnes Joe in Express, November 12, 2016. *DODGED THAT BULLET: Hillary Clinton said US could obliterate Iran' if she was President*

<https://www.express.co.uk/news/world/731551/us-election-president-donald-trump-hillary-clinton-world-war-iran-russia-putin> τελευταία πρόσβαση 25/9/2018

Bickerton James in Express, September 22, 2018. *They WON'T get away with it!' - US threatens Iran with WAR if Americans attacked*

<https://www.express.co.uk/news/world/1021183/Mike-Pompeo-threatens-Iran-US-war-Javad-Zarif-Secretary-of-State-WW3-WWIII> τελευταία πρόσβαση 28/9/2018

Dorell Oren in USA TODAY, September 19, 2017. *President Trump at U.N.: Here are the 3 nations in Trump's new 'Axis of Evil*

<https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/09/19/trumps-list-rogue-nations-updates-axis-evil-u-n-address/681168001/> τελευταία πρόσβαση 28/9/2018

Farmanfarmaian Roxane in Aljazeera, 1 August 2018. *Why Trump needs to be cautious in his war of words with Iran*

<https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/trump-cautious-war-words-iran-180730100308627.html> τελευταία πρόσβαση 29/9/2018

Kranish Michael in The Boston Globe, June 15, 2009. *As Iran roils, US still hopes for talks.*

http://archive.boston.com/news/world/middleeast/articles/2009/06/15/as_iran_roils_us_still_hopes_for_talks/ τελευταία πρόσβαση 27/9/2018

Lippman Thomas in The Washington Post, May 8, 1995 *"FOR CHRISTOPHER, IRAN IS PUBLIC ENEMY NO. 1"*

https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1995/05/08/for-christopher-iran-is-public-enemy-no-1/a55b9583-f7d2-4a88-bdad-5cace58b172d/?utm_term=.c4f0c0dd9a55 τελευταία πρόσβαση 15/9/2018

Spetalnick Matt in Reuters, December 3, 2007. *Report contradicts Bush on Iran nuclear program.*

<https://www.reuters.com/article/us-iran-usa/report-contradicts-bush-on-iran-nuclear-program-idUSWB00801220071203> τελευταία πρόσβαση 18/9/2018

Tisdall Simon in The Guardian, 15 April 2015. *Obama taking Cuba off terror list signals end for dated idea of rogue states.*

<https://www.theguardian.com/world/2015/apr/15/president-obama-cuba-us-rogue-state-sponsor-terrorism> τελευταία πρόσβαση 27/9/2018

Wasmi Naser in The National, April 29, 2018. *Pompeo says Iran 'biggest sponsor of terrorism in the world'*

<https://www.thenational.ae/world/mena/pompeo-says-iran-biggest-sponsor-of-terrorism-in-the-world-1.725765> τελευταία πρόσβαση 20/9/2018

Wright Robert(2009). *War on Evil*. Foreign Policy Magazine, October 23, 2009

<https://foreignpolicy.com/2009/10/23/war-on-evil> τελευταία πρόσβαση 18/9/2018

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Arab American Institute, July 29, 2015. *American Attitudes Towards Arabs and Muslims : 2015* <http://www.aaiusa.org/american-attitudes-toward-arabs-and-muslims-2014>
- Council on Foreign Relations. *State Sponsors: Iran*. www.cfr.org/backgrounder/state-sponsors-iran τελευταία πρόσβαση 20/9/2018
- Gallup, *Islamophobia: Understanding Anti-Muslim Sentiment in the West* τελευταία πρόσβαση 26/9/2018 <https://news.gallup.com/poll/157082/islamophobia-understanding-anti-muslim-sentiment-west.aspx>
- Iran Data Portal. *Speech (on American Conspiracies)* 5 November 1979. <http://irandataportal.syr.edu/speech-on-american-conspiracie>
- Pew Research Center, July 16 2014. *How Americans Feel about Religious Groups* <http://www.pewforum.org/2014/07/16/how-americans-feel-about-religious-groups/> τελευταία πρόσβαση 26/9/2018
- President George H. W. Bush discusses US-Iran relations during an primetime press conference, 8 Jun 1989. www.youtube.com/watch?v=u728DBVdAGU
- Project for the New American Century, *Statement of Principles* www.newamericancentury.org/statementofprinciples.htm τελευταία πρόσβαση 8/9/2018
- The American Presidency Project. *Jimmy Carter " Tehran, Iran Toasts of the President and the Shah at a State Dinner ", December 31, 1977*. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=7080>
- The American Presidency Project. William Jefferson Clinton, August 5, 1996. *Remarks on Signing the Iran and Libya Sanctions Act of 1996 and an Exchange With Reporters* <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=53160&st=iran&st1=>
- The American Presidency Project. Ronald Reagan. July 8, 1985. *Remarks at the Annual Convention of the American Bar Association* <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=38854> τελευταία πρόσβαση 10/9/2018
- The American Presidency Project. George Bush. September 24, 1990. *Remarks and a Question-and-Answer Session at a White House Briefing for Representatives of the Arab-American Community* <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=18851>.
- The National Security Strategy of the United States of America, (Washington, DC: The White House, September 2002)
- The White House. National Security Strategy 2010, May 2010 <http://nssarchive.us/national-security-strategy-2010/> τελευταία πρόσβαση 15/9/2018
- The White House. National Security Strategy 2015, February 2015 <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2015/02/2015.pdf> τελευταία πρόσβαση 20/9/2018
- The White House, Backgrounder: The President's Quotes On Islam <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/ramadan/islam.html>
- The White House, Office of the Press Secretary. Remarks by President Obama to the Turkish Parliament <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-obama-turkish-parliament>
- The White House, June 16, 2016. *Remarks by Deputy National Security Advisor Ben Rhodes at the Iran Project*. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/06/16/remarks-deputy-national-security-advisor-ben-rhodes-iran-project> τελευταία πρόσβαση 28/9/2018
- US Department of State. *State Sponsors of Terrorism* www.state.gov/j/ct/rls/crt/2017/282847.htm τελευταία πρόσβαση 20/9/2018
- US Department of State. *Country Reports on Terrorism 2017*. Foreword. www.state.gov/j/ct/rls/crt/2017/285830.htm τελευταία πρόσβαση 2/9/2018
- US Department of State, *State Sponsors of Terrorism* www.state.gov/j/ct/rls/crt/2017/282847.htm τελευταία πρόσβαση 20/9/2018 τελευταία πρόσβαση 2/9/2018
- US Department of State, Joint Comprehensive Plan of Action, 14 July 2015, σελ.3 <https://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/iran/jcpoa/> τελευταία πρόσβαση 2/9/2018
- US Department of State. *Outlaw State : a chronicle of Iran's destructive activities* [https://www.state.gov/τελευταία πρόσβαση 5/9/2018](https://www.state.gov/τελευταία%20πρόσβαση%205/9/2018)